

Štev. 18.

V Ljubljani, dne 15. septembra.

1886.

Slovan.

Ni prašate, kaj dajem kmali
Ljubezni, úpanju se v last;
Kaj naglo zopet me razpali
Sovraštvá in brezupa strast?
Kaj čáše si želim sladkosti,
Izpiti hočem jo do dná:
A kmali zopet se v bridkosti
Topí in gine duša vsa? —
Takó hotela je usoda,
Ker sin slovanskega sem roda!

Če zemlja se proslavlja naša,
Veselje v prsih se budí,
Zakaj mí toga vmes oglašá,
Otožno pesen se glási?
Ponosen sem, da dedovina
Nam polovica je svetá;
A v srci gloda bolečina,
Da tuja sila nas teptá:
Z veseljem toga se mu brati,
Komür je Slava slavna mati!

Zakaj mi kmali up plamteči
Visoko vspnè se do nebá;
A kmali mi obup moreči
Zatira tožnega duhá?
Up pravi mi: „Kdo razven Boga
Se vstavi móči naših sil?“
Obup mi govori: Nezloga
Od nekđaj delež nam je bil!“
Obup mu z upom se bojuje,
Kdor se Slovana imenuje.

Zakaj sovragu v brátsko zvezo
Rad verno desno bi podal;
Zakaj mi z vedno večjo jezo
Je ogenj srda vzplapolal?
Sovrag je vedno gazil vero,
Zatreto se ne da spomin;
Preseglo nam gorjé je mero,
Li večno bo Slovan trpin?
Naródog bratstvo se nam kaže;
Beseda lepa, toda laže!

Zakaj pogosto, če ljubeče
Objema desna mi deklè,
Mi v strahu roka zatrepèče,
Beseda v ustih mi zamrè?
Spomin mi pride: Domovina
Iz tisoč krvavi ti ran,
Kje najde svojega te sina,
Ko pride nam slovanski dan?
Slovanu sreče ni iskáti,
Dokler ječí mu v sponah mati.

Takó pomiriti ne more
Srcé se burno mi nikdar;
Če danes svita blesk mu zore,
Razgraja jutri mu vihar;
In ako še ne najdem mira,
Ko s hladno zemljo bom odet,
Če me iz groba želja tira
Po domovini se ozret;
Tako hotela bo usoda,
Ker sin slovanskega sem roda!

Mirko.

Triolet.

Ne poprašúj, deklè krasnó
Kaj da bledí mi mládo lice!
Zakáj obráz rosé solzíce
Ne poprašúj deklè krasnó!
Ti ne unèš, kakó krivíce
Trpéti srcu je hudó . . . .
Ne poprašúj deklè krasnó
Kaj da bledí mi mlado lice!

In veš, da cvet je moj minul,
Ki v duši toli žarno cvèl je,
Ugásnol up, ki v nji plamtèl je,
In veš, da cvet je moj minul?
Zató obráz mi obledèl je
Ker srčni kras se je usul.
In veš, da cvet je moj minul,
Ki v duši toli žarno cvèl je?

T. Doksov.

Janez Solnce.

Zgodovinska novela. — Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

Knez Vencel Lobkovic je potem jezdil po slabi cesti ter kahal srd v častihlepni duši svoji. V zasmeh je bil dvornikom, in ti Turjačani ravnali so ž njim, kakor da je kak dvorni šaljivec! Ali hotel jim je stopiti na tilnik ter je ponižati, da se bodo zvijali kakor črvi v prahu! Prilika že pride in sveti Devici je hotel zidati kapelico na svojem gradu, če mu pomaga, da bode ponižal Turjaškega kneza! In prej ko pride pomoč, lepša bode kapelica! Napočijo časi, ko se dvorniki v njegovi navzočnosti niti sopsti ne bodo upali, ali danes — — —

Ravno v tistem hipu spodtaknil se mu je konj ob kamen sredi pota. S kopita odletela je podkev ter žvenketaje zdrknila v stran. Prebudil se je knez iz svojega zamišljenja ter še le sedaj opazil, da je bil mej tem zašel v osko samotno dolino. Tik pota je mej gostim vrbovjem in olšjem šumél potok in napravljaval tu in tam v ilnati zemlji precej globoke tomune, obraščene z bičjem in ločkom. Na drugi strani pota dvigalo se je s smrekami in bukovjem prepreženo strmo robovje, s kojega se je tedaj, ko je knez svojega konja ustavil, vzdignila mnogobrojna tolpa divjih golobov ter z močnim šumom plaho odplula v zakajeni mah. Na vse strani obračal je knez svoj obraz, da bi opazil kje človeško selišče. V nasprotnem bregu čepelo je pač nekoliko revnih koč in dim se je vzdigoval s slamnatih streh — ali te so bile predaljene in tudi ni bilo upati, da bi se s težkim konjem dalo do njih! Tu v dolu pa je vladala popolna samota. Da se ni strnad oglasal s svojim tožnim čivkanjem v smrečji in da se ni stržek jezil po gosti šumi okrog vode, bi naš knez ne bil čul niti najmanjšega nemira.

„Vrag vedi, kje sem?“ izpregovoril je sam s sabo. „Tega Turjaškega gnezda tudi ni nikjer ugledati, dasi se mi je pravilo, da je pokrita cela gora ž njim, in da je pri nas doma malo takih gradov! Zgubil sem podkov in če mi živinče hromo postane, pripeti se mi lahko, da prikrevsam na Turjak, ko je njega veličastvo že davno zopet proti Ljubljani odrinilo. Sveta Marija, sedaj mi pomagaj!“

„Ha! ha! tičimo v pasti! ha! ha!“ Zopet se je smijal nekdo nad knezom Lobkovicem! Poprej v prvi osupnenosti premeril je letá dolino na vse štiri vetrove, samo bližnjo svojo okolico puščal je s pogleda. A ravno tu, tik njegovega konja skoraj, raztezala je na zelenem mahu dolga človeška podoba koščene svoje ude, ter z zvitimi očesci blisketála proti knezu, prav kakor lisjak, če ugleda kuretino. Tudi se je brez vsake spoštljivosti smijal ter gonil svoj „haha“, če tudi je lahko opazil, kako je gospodu na konji kri zahitela v belo lice.

„Ha! ha! smo v skopcu! in ne znamo ne naprej, ne nazaj! Oj, preljubi gospod, kako se mi smilijo!“

Prav pri nogah ležala mu je podkev, ali naš Kljukec se je delal, kakor bi je ne videl. Tudi se mu ni mudilo ustati in nikakor ni kazalo njegovo obnašanje tiste bojazljivosti, ki je naudajala tedanjega kmeta pred plemenito gospodo.

„Govoriš nemški?“ vprašal je knez osorno.

„Nemški in laški, signore moj! in če mi plačate pot do paše v Bosno, naučim se vam tudi turškega! ha! ha!“

„Kje je prva kovačnica?“ vprašal je knez dalje in srbeli so ga prsti, porednežu s plohim mečem pretipati hrbet.

„Kovačnica? Na gradu jo imajo! No, pa saj je prah mehak in do tja bode že še priplezal vaš vranec!“

„Pa mi saj pot pokaži!“

„Ne utegnem. Ta zadej leži. Vmes so dolinice, žlebovi in skoraj povsod vlečejo se pota na hribovje. Lahko zaidete! Kakor bi trenil, bodete za Kuruščekom, meneč, da ste na Turjaku. Hej, jaz jih poznam, te preklicane pota. Brez vodnika — pametnega moža, težavno vam bo, kreniti na pravo stezo. Taka je! Da naj Bog pomaga!“

„Koliko imam še do tja?“

„Več ali manj, kakor si pot izvolite! Želimeljska dolina je zavita in zamotana, da je malo takih na svetu! Ko bi vi vodnika imeli, zlahtni gospod, bi že bilo! Ali kje ga dobiti? Tu ravno tiči vrag. Jaz moram še nekaj časa ležati, potem pa hajd proti Ljubljani!“

„Morda se da tvoja stvar odložiti! Kako službo pa opravljáš?“

„V službi svojega dobrega gospoda sem.“

„Kdo ti je gospod?“

„Imenitni vitez Janez Solnce.“

„Do sedaj še nisem čul o njem.“

„Kaj, o Solncu niste čuli in tudi o njegovi zali gospé ne?“ Tu dvignil se je Kljukec s zelenega ležišča ter ognjevito z nova povprašal: „Tudi o njegovi zali gospé ne?“

„Do sedaj še ne!“ odgovoril je Lobkovic hladno.

„E kaj ste spali, milostivi gospod! Vam niso še nič pravili o gospé Ani Rozini, ki ima mestnega ranarja za svojega očeta in viteza Solnce za svojega moža?“

„Pravi vitez mora biti ta tvoj gospod!“

„Nikar se ne pregrešite, gospod! Lepa ženska je, lepega telesa, lepih oči! In še celo Turjaškim gospodom ni dalo miru in pograbili so jo, ter je vzeli in odtirali na svoj grad, ha! ha!“

Knez Lobkovic se je stegnil v svojem sedlu, kakor zajec, ki sredi polja po sapi razmotruje, odkod mu preti nevarnost.

„Kaj so storili Turjaški gospodje?“

„No, zakonskemu možu so vzeli zakonsko ženo in sami bi jo radi imeli! Če bi nas kdo kaj tacega počel, napravijo mu sredi ljubljanskega polja grmado in vsa mast bi mu ocvrli s telesa, kakor polhu, ki je z nosom obtičal v pasti. Ti turjaški gospodi pa se nič ne zgodi!“

„Kaj so storili gospodje v Turjaku? He, Te prav umem?“

„Prav, prav! Zakonsko ženo so ukradli in moža so ji hoteli pobiti, ker jim je stal v potu!“

„Ti se šališ ter misliš, da imaš kakega grajskega pisarja pred sabo!“

„Kaj se bom šalil, kaj bom to mislil! Oj jaz jih poznam gosposke obraze, in koj ga spoznam grofa od stre-

žeta! Vaš obraz, milostivi gospod, zlit je iz prave in dobre rude. Če bi le jaz Vaše gradove imel in Vaše cekine, ki jih kar čujem zvenketati v dnu Vaših žepov. Kaj se bom šalil? Sicer pa greste takó na Turjak in če gori pridete, pozdravite mi Ano Rozino.“

„Moj Bog, ali je še vedno v gradu!“ uskliknil je knez raznenaden in v duhu je polagal temeljni kamen svetišču, kojega je obljubil zidati v čast Božji porodnici.

„V gradu in pod teškim ključem! Njen mož, naš ubogi vitez Janez pa tiči v grmovji pod Turjakom ter milo ječí, ker mu je Jurij Ljudevit razstrélil ramo, da se mu vidi skoraj do srca!“

„Jurij Ljudevit? Kdo je to?“

„Jurij Ljudevit; ga li ne poznate našega Jurija, ki nam je ukradel Ano Rozino, da bi spal pri nji, za hrbtom njenega moža! Hudič je in Bog zna, če je krščen po krščanski veri. Turjačan je in njegov oče, pravijo, je koj za cesarjem: s tiste sklede jesta in z ene in tiste mošnje denar rabita! Dobre čase ima pri cesarji in imé mu je Janez.“

„Janez Vajkard! Brat glavarjev?“

„Ravno tisti, milostivi gospod! Njegov sin pa tiči sedaj le na Turjaškem gradu in Bog ve, kaj se je že vse zgodilo, ha! ha!“

„Kolikor mi je znano, Janez Vajkard nima sina!“

„V zakonu ga nima, mogoče, da ga nima! Ali zunaj zakona je še široko polje, na katerem marsikaj zrasede. Vsaj veste, kaj hočem povedati, ha! ha!“ Tu se je Kljukec od samega veselja s koščenimi rokami tolkel po tankem svojem trebuhu. „Zunaj zakona tudi rož'ce cveto, moj dragi, in dostikrat še lepši kot v zakonu! ha! ha!“

„Janez Vajkard ima nezakonskega sina!“

„Od glave do nog je nezakonsk! Pa kaj mu to škoduje? Belega kruha je sit vsako uro in vina je že popil, kakor malokdo Turjaških grofov dasi se je rodil v zakonu in po postavah naše svete vere. No, pa če greste na Turjak, vidite ga takó in recite mu, da ga pozdravljam!“

(Dalje prihodnjič.)

Iskrice.

Kakó govóri, misli, delaj,
Ljudjé pač bodo te učili:
Učí izkušnja pa, da redko
Samí to bodejo storili.

Če upa kaj dobiti,
Za narod vnet je vsak; —
Če treba kaj storiti,
Bo redek narodnjak.

Trdé, da je ustvaril
Bog ženo za družino:
A žal! da mnoga zabi —
Svoj rod in domovino.

Zorislava.

Hrvaški spomini.

Spisal J. Trdina.

(Dalje.)

Go priliko sem porabil, da sem se seznanil z mnogimi hrvaškimi kraji in rodoljubi, katerih nisem videl ni prej ni pozneje. Več potov zbrali so se vsa sosednja gospoda na obedu pri Mlinariču, drugekrat pa smo šli zopet mi v gosti k inim župnikom. Takrat se je zvrševalo baš šolsko leto v deželskih učilnicah, pa smo hodili poslušat izpite, za katerimi pogostili so nas duhovniki vselej z obilno pojedino in pijačo. Ker me ni zadrževal domá noben opravke, popotoval sem mnogo na vse strani po bližnji in daljnji okolici. Najrajši sem korakal proti Božjakovini. Tamo je bil c. kr. ured. V njem je služil za pristava prepošten Varaždinec, prijatelj moj Lacko. Imenoval ga bom v „hrvaških spominih“ Blagaja, ker so spadali on in vsa njegova rodovina med najblažje Hrvate, katere si človek le misliti more. Nekolikokrat mahnil sem proti kloštru in gradu Ivaniču in si ogledal zapadni rob Slavonije. Ob Savi dospel sem v Dubravčak. Jeden pot odvezli smo se z Lupoglavci v Zagreb i. t. d. Opazil in slišal sem povsod veliko neznanega in mičnega. Marsikdaj srečal sem pa tudi slovenske rojake ter jih ustavil in se pomenkoval z njimi o Hrvatih in hrvaški deželi. Ker pišem „hrvaške spomine“ za Slovence, zdi mi se potrebno, da povem najprej kaj malega o teh naših zemljakih.

Na prvega Kranjca sem se nameril v Božjakovini v nedeljo popoldne. Bil je grajski vrtnar Janez. Pri-nesel je cvetlice Blagajevi gospej. Lacko mu je velel, naj sede k nam in popije v našem društvu nekoliko kupic. Seznanila sva se torej prav lahko. Videla sva se potem jako pogostoma. Povabil me je kdaj tudi na svoj vrt, pa sva sedé na klopi pogovarjala se po celo uro. Razložil mi je na tanko vse, kaj je delal in kako mu se je godilo doma in na Hrvaškem. Porodil se je v raški župniji. Črke mu je pokazal oče, brati pa se je navadil sam. Pasel je jedino domačo kravo in pomagal roditeljem svojim kmetiti. Ker je bilo zemljišče majhno, družina pa velika, ni jih delo preveč težilo, zato pa so živeli tudi grozno borno, po beraški. Meso se je kuhalo samo o največjih praznikih. To revščino je pa Janez kaj malo čutil. Živeč o močniku, kisli repi in krompirju, ostal je vedno zdrav in vesel in rasel naglo in krepko, da bi bil šel že s 17. letom lahko za hlapca. Oče njegov je bil „kos cerkovnika“. Po rože za cerkev hodil je Janez na grajski vrt. Tamo se je sprijaznil z vrtnarjevim sinom, Jožefom, s katerim sta si bila vrstnika. Jože je poznal dobro vse cvetlice in umetnosti, kako jih treba saditi in gojiti. To prijateljstvo je Janezu dosti koristilo. Če je količkaj utegnil, skočil je k Jožetu. Ob nedeljah izpre-

hajal se je ž njim po več ur po vrtu, igraje naučil se je od njega vrtnariti. Dopolniviši 19. leto premišljeval je noč in dan, kako bi se umaknil vojaščini. Isto tako tudi Jože. Zmenila sta se, da pojmeta zajedno na Hrvaško iskat si službe. Na potu se je Jože skesal in vrnil domov, nadejaje se, da ga bo obvaroval puške grajski gospod. Janez je popotoval dalje. Vesel je zavrnil, ko je prestopil mejo svobodne hrvaške zemlje. To je bilo l. 1825. Bog in sreča sta ga podpirala, da mu je steklo vse po volji. Od konca je služil za hlapca v Samoboru, od tod je šel za poslužnika v neko zagrebško prodajalnico. Užival je mladost svojo, da si bolje ni mogel želeli. Iz Zagreba vzel ga je grof D. na graščino svojo za vrtnarja. Ta služba mu je tako ugajala, da ni hotel več prebirati. Razven izvrstne hrane prejemal je toliko plačo, da se je oblačil čedno kakor noben kmetiški fant na Dolenjskem in si prihranil lahko vsako leto celih 50 goldinarjev. Padala pa so mu še posebej prelepa darila in izvrstnega vina je dobival več nego ga je mogel popiti. Jednoč je prišlo iz Novega mesta od okrožnega glavarja grofu veliko pisanje, da moram iti domov in se oglasiti pri vojaški komisiji. Če ne pridem, gorjé mi! Grof se je zasmijal: Ne bo nič. Jaz ga bogme ne dam, tako poštenega in pridnega fanta ne dobim nikjer. Prejšnji vrtnar, Janezov sprednik bil je tujec, štajerski Nmec. Grof se je jezil nanj malone vsak dan, ker je čepel zmirom v gredicah svojih, za druge reči pa se ni nikoli nič brigal. Grof je dejal: Nmec je na svetu samo za jedno rabo kakor sveder. Tak človek ni za me. Jaz potrebujem vrtnarja, ki razume nekoliko tudi kmetijstvo. Janez pa je delal še veliko več nego je gospod želel. On ni le vrtnaril, ampak prijel za vsak posel brez ukaza. Kadar je utegnil, pridružil se je koscem ali mlaticem, pomagal krovcu, stolarju, tesarjem in zidarjem, pazil na red in snago v hiši in zunaj hiše, priganjal leno družinče, hodil buditi zaspanega pastirja, zvedel je večkrat za dobre kupce in jih napotil, da so prišli pokušat grofovo vino. S temi in še z mnogimi drugimi uslugami se je slovenski vrtnar tako priljubil hrvaškemu grofu, da bi ga ne bil pustil za noben denar od sebe. Ko ga je Janez vprašal, kaj je odpisal novomeškemu prvaku, zakrohotal se mu je: To, da si v Hrvatih utonil. Zdaj mislim, da te ne bodo več iskali. In tako je tudi bilo. Janeza niso klicali nikdar več na novačenje ali na odgovor, kranjske gosposke izbrisale so ga iz imenika živih beguncev!

Res silno oblast so imeli graščaki pred l. 1848. Vladali so mogočno, kakor mali kralji. Kdor se jim je prikupil, živel je na njihovi zemlji prostejše in bolj brez skrbi nego ptica pod nebom.

Razven drugih reči in skrivnosti razodel mi je zgovorni vrtnar Janez naposled tudi kratki in nezapleteni svoj roman. Predno mi ga je začel razkladati, pa je opomnil s svečanim glasom: Marsikdo misli, da se oženi človek po svoji volji. Jaz pa velim poučen po svoji izkušnji, da to ni res. Žena je možu namenjena. Bog naredi in nakloni vse tako, da mora dobiti baš tisto, s katero ga hoče on skleniti, dasi se vidi brljavim našim očem ta zaveza prej neverjetna in nemogoča. Le poslušajte me in uverili se boste, da sem se oženil jaz takrat in takó, kakor je bila božja volja. Moja vednost in moj

trud pripomogla sta seveda tudi nekaj ali prav, prav malo. Stal sem na vrtu pri oni visoki jablani, ki je bila pa takrat še na pol nižja in ne tako košata. Pobiral sem z grivine kamenje in ga metal na cesto, kar zagledam žensko, ki se je ozirala na kraji vrta plašno okoli sebe in po tleh. Vprašam jo, če je kaj izgubila. Ona veli: Kdor ničesa nima, ne more ničesa izgubiti. Jaz sem strašno lačna pa gledam, če leži po tleh kaj sadja, da si utolažim nekoliko glad. Saj menda ne boste za to name hudi. Že tri dni nisem užila nič kuhanega. Meni se je ubožica smilila. Natrgal sem ji lepih slivk in hrušek in ji prinesel tudi kos soržčinega kruha. Zahvalila se mi je s povzdignjenima rokama in mi povedala bridko nesrečo, v katero jo je pahnila brezvestna njena rojakinja. Novi moji znanki je bilo ime Lenka. Krščena je bila v Novem mestu. Oče je bil delavec, mati pa šivilja in perica. Roditelja sta ji umrla, predno je še dorasla. Kruh si je morala služiti pri tujih ljudeh. Radi slabih plačil, ki so se dajala poslom, primrzila se ji je domovina. Napotila se je v Zagreb. Za kuharico izurila se je nekoliko že pri materi, še bolj pa v veliki gostilnici, kjer so jo rabili največ v kuhinji. Takim večšim služabnicam v Zagrebu ni sila. Lenko so gospoda prav radi imeli. Služila je pri starem župniku, pri katerem so živele mati in dve sestri njegovi. V dveh letih si je privarovala 40 goldinarjev in nakupila obleke več nego ji je bilo treba. Seznanila se je bila s Krajičanko Rezo, ki je kuhala težakom in brodnikom hrano. Ta Reza ji je naznanila, da pojde v Koprivnico, ker je zvedela, da so tamo veliko boljši zaslužki nego v Zagrebu. S sladkim in gibčnim svojim jezikom premotila je tudi Lenko, da je odpovedala župniku in šla v Koprivnico. Gospod jo je svaril, ali zaman. Ker mu je bilo žal, da ga zapušča, rekel ji je: Skrinja tvoja ostane pri nas. Če ti bo v Koprivnici po všeči, poslali jo bomo za tabo. Ako bi ti pa presedela tamkajšnja služba, vrni se k nam nazaj. Naj prideš opoludne ali opolunoci, dejali bomo: Dobro došla! Lenka je vzela s sabo denar in nekaj oprave in se napotila z Rezo proti Dravi. Prenočili sta v borni, samotni koči. Jedli sta ves dan samo kruh, ki sta si ga kupili v Zagrebu. Lenka je spala kakor da bi jo ubil. Ko se prebudi, ni bilo Reze nikjer. Ukradla je tovaršici denar in obleko in pobegnila, Bog ve kamo. Lenke Koprivnica zdaj ni več mikala, jokaje obrnila se je nazaj proti Zagrebu. Spotoma zablodila je v hosti. Hranila se je s starim, koruznim kruhom, ki so ji ga dali dobri ljudje. Do našega vrta prišla je še le tretji dan popoldne vsa trudna in izstradana. Ko sem slišal te njene nezgode, omiloval sem revo iz vsega srca, ob jednom pa sem se tudi neizrečeno veselil in hvalil Boga, da nam je poslal to popotnico. V gradu nahajali smo se tisti dan v težkih neprilikah in sami nismo znali, kaj bi ukrenili. Gospoda naša so se bili odvezli v toplice, povedavši nam, da ostanejo v njih več tednov. Kuharica naša je dejala: Hvala Bogu, zdaj sem prosta in pojdem lahko pogledat, kaj delajo stara moja mama v Križevcih. Kmalu po nje odhodu se pridrdra na dvor kočija in iz nje stopijo — naša gospoda! V toplicah so bili našli znance, ki so jim bili mrzki, pa so dali zopet zapreči in se vrnilo domov. Jaz sem se prestrašil, da nikoli tacega. Zastokal sem:

Za Boga mišlega, kdo pa bo gospodi kuhar? Kuharice Mare pred 10 dnevi ne bo nazaj. Pomočnica njena Tinka je, pomivaje stopnice padla in si izvila rokó, da ni bila za nobeno rabo. Imeli smo še jedno deklo, Anko, ki bi bila znala v ti sili nekoliko postreči. Ne vem, čemu je šla brkljat nekaj na oder, pa ji je priletela v oko smet, katere ji nismo mogli izvadljati. Oko ji je na skoro tako zateklo, da ji ni bilo moči gledati. Tudi ona torej ni bila za nič. V bližnji vasi stanovala je Juričevka, jako pametna babnica, ki je služila za mladih let pri župniku in delala ne le na polji, ampak tudi na vrtu, v zelniku in v kuhinji. Dostikrat je kuhala sama in nič slabše od prave kuharice. Ta je bila zdaj jedina, ki bi nas bila mogla rešiti iz zadrege. Poslal sem ponjo ali baš tisti dan izpolnil ji je Bog željo, da je dobila majhnega sinčka.

Iz postelje se taka ne sme ni ganiti, in tako mi je splaval po vodi zadnje upanje. V ti veliki stiski velim Lenki: Pri nas se je naključilo tako pa tako. Tebi se nič ne mudi v Zagreb. Hodi z mano in bodi danes in morda še jutri naša kuharica, dokler nam ne okreventa Tinka in Anka. Lenka odgovori: Zakaj ne. Še tisto uro šla je pred peč in pripravila tako izvrstno pečenko in ovaro, da gospa ni vedela, kako bi jo pohvalila. Rekla ji je: Ti nas ne smeš več zapustiti. Maro mi zove mati njena zmerom domov, naj jo pa ima in tudi ona sama se je že preobjedla našega kruha. Neprenehoma godrnja in se postavlja, nobena reč ji ni po volji. Jaz se ne pričkam rada z nobenim človekom, a najmanje s poslom. Klepetulja naj gre kamor hoče, jaz je ne maram več nazaj.

(Dalje prihodnjič.)

Stan in Stana.

Osebe:

Oče Bojan.

Stana, njihova hči.

Stan, mlad kmetovalec.

Rogin.

(Prizorišče je prijazen kraj v pogorji. Na holmiči je koča, pred kočo miza in klop. Po jedni strani holma razteza se proti dolu senožet, druga stran je skalovita, po skalovji vrě studenec.)

I.

Stana (nastopi z vrčem mleka):

Kako sem res vesela! Kar pela bi, vriskala in se smijala naprej in vender je še rano jutro! O pa sem že tudi mnogo storila danes! Platnice poškopila, kravico pomolzla in cveticam prilila; zdaj pa še zajutrek pripraviti in potem — oho! kaj pa to? vse tiho še? Oče niti ustali še in vender sije že solnce skozi okno! Moram jih zbuditi, da se bom imela s kom pomenkovati, ker sama kar biti ne morem, pa je. (Jame ropotati z orodjem pred kočo.) Ako me slišijo, potem že vstanejo.

II.

Prejšnja in Bojan.

Bojan (nastopi golorok ter zdéha). Dobro jutro, Stana!

Stana. Oče! Dobro jutro! Kaj ste že ustali?

Bojan. Res, malo bi bil še lahko poležal, pa ti človeku ne daš miru. Ti si res, (zdeha) no! preživo dete.

Stana. Kaj ne da, oče? Taka sem vedno.

Bojan. Kaj ne veš, da sem šel pozno spat sinoči?

Stana. Spala sem že.

Bojan. Polnoč je že bila v vási.

Stan. Res, prav treba vam je bilo, radi take družbe!

Bojan. Kaj ti veš, kaj je to družba? Kmetovalec se po dnevi ne utegne zgovarjati, zato posedí zvečer in se pomeni sè sosedi o letini in česar vsakemu na domu treba. Tebe pa je kar neslo, kakor bi se bila zbala lune káli in vender je tako prijetno pomenkovati se pri luni.

Stan. S kom naj se pomenkujem jaz, oče? Za gospodarstvo se že vi in drugo —

Bojan. Nu, ali ni bil Stan tudi pri nas? S kom!

Stan. O joj! Ž njim! (Zdeha.) Že zdeham, ako le slišim njegovo ime izgovoriti in kaj še, on, on!

Bojan (tudi zdeha). Nu kaj pa, lahkoživka ti? Ali ni prijazen dečak?

Stana. O — je. Sedi vam, kakor kakov kip, deje včasih „bev“, včasih „mèv“, potem zopet molči in gleda pred sé, kakor odsočen; na to uzdihne in ispregovori nekaj o — ljubezni, ka-li in zopet uzdihne in zopet molči — o! lepo vam hvalo, oče, za takovo pomenkovanje!

Bojan. Ti si le prenestrpna; meni dečak jako ugaja.

Stan. O saj meni — tudi, menda. Zal mladenič je, vitke rasti in krepak ali — mene pusti naj pri miru. Kaj vedno lazi tu okolo nas, ko nima ničesa opraviti!

Bojan. Stoprav zadnje dni bolj prihaja.

Stan. Ostajal bi naj pri domu!

Bojan. Meni se dečák smili, še zbolí ti.

Stan (s komično jezo). E — naj! Lejte, dobro bi lahko živel, kakor ptičica na veji. Po očetu podedoval je lepo imetje, polja, travnike, gozde in hišico prijazno; vsega ima in zdaj hoče po vsej sili še ženo, pa baš mene, zakaj pa ravno mene?

Bojan. Ker te ljubi.

Stana. Hahaha! Site n je takó. Samo poglejte, doli v vasi, koliko je deklet, zalih deklet; marsikatera bi ga rada, ali vsaj imetje njegovo, pa sem gori lazi, ko vidi, da ga ne maram.

Bojan. A čemu ga ne maraš?

Stana. Kaj vem? Rajša sem takó, tako je lepše; pri vas, oče, vedno, do smrti in nikoli si ne želim družega na sveti.

Bojan. Ljubo dete! Kako dobro mi dé tvoja ljubezen, da ti razodeti ne morem. Res, ti si otrok, da pod solncem malo takih, — ali! tako ostati vedno ne more, ne smé in baš to je, kar mi roji po glavi noč in dan, — da bi ti — preskrbljena bila, kakor se spodobi.

Stana (zaviha nosk). Čudno! res, sama ne vem, kakove misli imate vi moški o življenji! Menite, samo da ima ženska možá, pa je že preskrbljena, kakor da bi pri moških bila doma vsa sreča! In baš oni prineso nam ključ do vrat, skozi katere se usiplje gorjé vsega sveta — na nas uboge ženske; baš ž njimi pričinja se pravo gorjé in nesreča!

Bojan. Ti si priprosto, nevedno dete, Stana! To je naravno in božja volja tako; ženska gre z možem, naloga njena je na sveti: — mož!

Stan. Res in tudi — nadloga! Ha, ha!

Bojan. Zdaj še, ko imaš še mene. Ali kako bode pozneje? Zbolim ti, umrjem ti, pa ostaneš sama. Potem pa se moraš možiti, hočeš ali nočeš in ne veš, kaj dobiš kako tnalo, da ti bo ležalo noč in dan ter ne bo za nobeno rabo. Stan tu doli pak je kakor nalašč zate in varuj se, da ga ne odženeš, kakor si odpodila že druge, ki so snubili, s tvojo trmo. Ženin jedenkrat odgnan, ne vrne se ti nikdar več in marsiktera ga kliče zastonj. Ali veš, kako pravi pesem:

Varuj, varuj, da priletna
Samka se ne boš jokala! —?

Stana (sè solzami). Oh, oče, vi me kar preveč mučíte siroto! Kaj sem vam storila zléga, da bi se me tako radi iznebili?

Bojan. Bodi pametna in premisli! Lej, kako bi bilo lepo! Kdo pravi tisto, iznebiti se tebe! — Kaj! saj le še bolje boš pri meni potem! Veš, to sem jaz tako preudaril. Tu, tu gori prodam, ker je tako preveč v bregu vse; prodam in denar deneva v hranilnico vaško, potem pa se preselim s teboj vred doli. Vidva sè Stanom bode ta gospodarila in jaz —

Stana. Hahaha! In vi, oče?

Bojan. Nu, jaz že tudi kaj najdem, da koristim pri hiši, v škodo vama ne bodem, kakor se tako mnogokrat pač zgodi. O nič se ne boj, Stana, vse bode dobro in po sreči in pa — nu, kaj si hotela reči?

Stana. Veste, ljubi oče, tega kar nikakor ne zmórem, tu gori se ločiti, kjer je tako prijetno! Naša kočica, tako prijazna! po zimi topla, po leti hladna. Planinica naša in oh! kar je največ: takov mir, ki ga imava, kako zložno živiva tu gori in doli tam? saj veste, kako je pri ljudeh, v vasi, pravim: prepir, po noči in po dnevi, zavist in sovraštvo in Bog ve kaj še, da bi prav nič srečna ne bila in tukaj sem tako!

Bojan. Na tisto se človek privadi, na ljudi! Ljudje so že tako. Malo prepira pak je dobro véasih mej sosedi, da se potem tembolj ljubijo. Danes se spró, malo otepó, jutri pak se zopet dobrikajo drug drugemu ter objemajo, to je že volja Njegova, ki je vse za to ustvaril. Tebi pak se ne bode treba, ker se nočeš, vsak ni za to in naj se oni, ki se radi. Ti pa dobodeš sè Stanom lepega, dobrega možička in vesela bodi, da ga dobodeš, ker odnehal pač ne bo, dokler ne rečeš: dà.

Stana. Saj to je, ker je tako siten in čmrljiv; da bi vedno ne govoril o ženitvi in ne lazil mi vedno tod okrog!

Bojan. Sama si kriva temu; pojdi k njemu na dom in ne bode ga gori, nikoli več, uzemi ga in ne bo ti zinil o ženitvi besedice več. Le verjemi to!

Stana. Stavim kaj, da bode vsak trenotek zopet tu; že za rana sem ga opazila, ko je lazil ob pristavi tod, in vem, da ničesa nima opraviti ondi, le toliko, da na naše doli pazi in gleda. — Oče, ali nočete zajutrkovati? Lejte popolnoma sem pozabila, koj vam grem kuhat.

Bojan. Le pusti, oskrbim si že sam. Ti glej, da za južino pripraviš kaj dobrega, veš?

Stana. Bom, oče, bom.

Bojan. In pa da ne pozabiš, vedi se priljudno ž njim, ako bi prišel zopet in taka mi — ne bodi.

(Odide v kočó.)

III.

Stana sama.

Hahaha! Saj sem vedela! Že je tu! O, ljubčeki so točni, ko letni časi! Najrajša bi se mu skrila, ker — reči moram — prav ne maram ga. Pa ostanem le, morda ako vidi, da se mu rogam, odide brž. Vsekakor pa hočem biti vesela in peti, da bi mi ne pričel stokati zopet o bolečinah srčnih in kaj vem o čem še, o ljubezni menda, — brrr! (Poje:)

„Preljubo veselje,
Oj, kje si domá.“

IV.

Prejšnja in Stan.

Stan. Dobro jutro, Stana! Ti si pa zelo vesela danes.

Stana. Dobro jutro! Kaj ne? Čemu pa bi ne? Dobro se nam godi, zdravi smo in mladi tudi —. Kaj pa ti laziš tod okrog? Tako zgodaj!

Stan. Bil sem na pristavi. Telice bodo za mesarja in Lovrè me je prašal, ako mu jih dam. Menim, da bi mu jih dal, kaj ti veš?

Stana. Kaj bom jaz? Ti sam si gospodar svojih telic; kakor veš in znaš, pà!

Stan. Ti si ošabna. Samo misliti si ne smem, Stana, kako lepo bi bilo, ako bi tako menim, prodajal, kupoval in bi prašal za svet — tebe; vse bi šlo bolje v kup in več sreče bi bilo, ker ve ženske, imate ténši um, vse bolje preudarite in potem, ako bi tako, menim, kakor zdaj, prodal pa bi prinesel novcev, dal jih tebi in dejal: na, Stana, shrani —

Stana. In jaz — bi shranila! Hahaha!

Stan. Oh — kako lepo bi to bilo! In ti nočeš!

Stana (zvito). Res, jaz nočem.

Stan. In ti me spraviš še do obupa, da veš! Že tako se mi ne ljubi ničesa več in skoro, skoro se mi prav nič ne bode ljubilo in kmetija pojde na kànt — — radi tebe, da véš!

Stana. Hahaha!

Stan. O le še smeji se mi, ko že toliko trpim, da bi se me kamen usmilil, ako bi imel srce! Ti ga pa imaš, pa se me nočeš, ker je iz kamena, da veš! tvoje srcé.

Stana. Morda res . . . ?

Stan. O res, res! Lej, Stana, mnogokrat že sem mislil, da bi si jemal drugo, in ako bi jo, tebi vkljub bi jo, ker si taka. — Ali, ako bi jo imel, ženo, in bi jo ogledal, ogovoril, pa bi ne bila — Stana, Stana! pa bi ti ne bila — izbežal bi od obupa strani in ne vrnil se več.

Stana. Hm; — zares, veš, Stan, ti si le kar drugo uzemi, doli v vasi, ali drugod kje, mnogo je deklet, zalih in bogatih in še srečen boš, le meni verjemi, prav srečen; mene pa pusti danes in zmiraj!

Stan. Jaz pa te — ne pustim! In tako dolgo ti bodem za petami, da privoliš.

Stana. Hahaha! Dolgo bi to trajalo, — učakal bi smrti.

Stan. To zopet prav praviš; učakal je bodem, prav skoro učakal, smrti, ako se me ne usmiliš; ker védi, da te ljubim, ljubim čez vse in ta ljubezen me še uniči.

Stana. Ker si neumen!

Stan. Dovolj: moja zadnja beseda je: tebe ali nobeno drugo! — Stana, povej nu, zakaj me ne ljubiš?

Stana. Ker te ne, ker nobenega na svetu, ker se ne maram možit, ne tebe ne drugega. — Zdaj pa moram noter, oče me bodo pogrešali. Z Bogom!

Stan (ulovivši jo za roko). Ali je to tvoja zadnja beseda?

Stana (iztrga se mu ter odteče za koč, glasno se smejoč). Zadnja!

V.

Stan sam.

(Gleda za njo.) O — še ti bode — žal! Le čaki! — (Sede k mizi ter nasloni glavo v dlan.) Oh — koliko trpim! O pa saj vem, da me ljubi, samo zlobna je, ne dá jej srce in meni — je tako hudo! oh! — Le čaki, ti! še ti bode — žal! — Zdaj grem in prodam vse, pa grem po svetu, daleč proč, — v Ameriko! Samo ako bi prebiti mogel brez nje jeden trenotek — o le čaki! žal ti bode, kesala se bodeš, pa bo — prepozno, da veš. Z — Bogom! (Obrne se na odhod.)

VI.

Prejšnji in Rogin.

Rogin (v poluvojaški obleki in precej zanemarjen pride od zadaj in ga udari po rami). Ho, Stan!

Stan. Kaj! — kdo?

Rogin. Ali me ne poznaš?

Stan. Ka-áj! Ti si, — Rogin?

Rogin. Jaz — Rogin, prijatelj tvoj.

Stan. Kaj, da si — ti? Nu, saj si res ti. Kaj pa delaš todi?

Rogin. Kaj? kdo? kako? kaj delaš? koliko besedi po nepotrebem! Kaj delam? Nu vidiš, zdaj ne delam ničesa. Ali mora človek vedno samo delati? Živi se tudi brez dela včasih.

Stan. A živi se po tem. Nu, pa zares, od kod prihajaš, dolgo te nisem videl . . .

Rogin. Od kod prihajam? Naravnost iz Turčije, ali bolje natančno povedano: prihajam od doma.

Stan. Od doma?

Rogin. Se li čudiš temu? Nu, vidiš, to je tako: Bili smo v Bosni, veš, kako se poje?

Bosna, Bosna!

Ti ponosna;

Ercegovina

Domovina —

Tra-la, la!

Nu, kakor ti dém, bili smo v Bosni; pometali turške smeti in nameli vanjo — avstrijske. Ko je pometeno,

premeteno, hotel sem reči, vrnemo se domu. Doma pa — ni šlo!

Oča reko: nu res, prav, da si prišel; ledino bode zorati, séjati bode treba, kopati, saditi, mlatiti, kositi — è, iti! rečem ja z: rek-cum! marš! in šli smo! Kaj bi! Človek se odvadi teškega dela na kmetih, ako se klati pri vojaki leto in dan; — nič kaj ne diši potem, — privaditi se pa — kdor hoče! Rogin je postal gospod in iz gospoda ne napraviš nikoli kmeta. To si zapomni, dečko. E — to ti je življenje pri vojaki — veš, človek postane ves drug! bolje gibek in lehak, kar pride od pičlega jela, a mnovega skakanja. Imaš kaj tobáka? —

Stan. Tisto pa že tisto. Ali povej mi, čemu pa nosiš še vedno to prtljago vojaško?

Rogin. To je zarad lepšega in da svet ve, da smo služili cesarja. To dela stoprav vojaka, saj veš, mnogo vajakov le po suknji. Na primeru, ti, obleci vojaško suknjo. (Sleče se in sili v Stana, da obleče vojaško obleko.) Le nič se ne sramuj in obleci! Tako, poglej in deni na glavo — „micno“ (potlači mu na glavo vojaško čepico) — pa si vojak! Hap-tak! rek-cum! link-čaut! marš! (Vije ga sem ter tija.) Tako je, brate!

Stan. Ti si res no, kar se pravi; ali ti je ugajalo tam, pri vojaki menim?

Rogin. Móra; ni vedno z medico ondi življenje, mnoga žolča, mnogo vmes, prav mnogokrat brez potrebe; jeden, za mezinec večji od družega, popnè se še tri mezince više; ima zvezde tri, bele. iz moke, meni: ima srebrne, zlate, to je tako pesem: (Poje Stan neokretno ž njim.)

Vsaka muha korporal

Méni biti general,

Trà, rá! trà, rá! tà, tá!

Ali — daj mi sto srebrnih, pa jih ne pogledam, da bi dejal: nisi bil pri vojaki, ne! To daje človeku stoprav veljavo med drugimi in kar je naj več, pri vojaki naučiš se — nemški! veš, kaj je to, nemški?

Stan. Ne, li kakov plés, ká-li?

Rogin. Hè, hè; ti si res no, hè, hè! plés! — ples je, ples, dokler ne znaš, kajti plesati moraš, kakor se ti gòde po nemški, pa kakó! hlačice krvave, nožice ožuljene, hrbtišče v podplatih, pòk! pòk! to je nemška godba. A konečno se le naučiš osel brati in potem si gospod, a brez nemščine si hlapec, tepec, butec, volè, o! brez nemščine nisi — nič, ničla, — niks! kar se pravi!

Stan. Hm, da je tako —

Rogin. Tako, tako! Ves svet bode nemški, tako je propovedovano in ob času, ko se bode pisalo devet tisoč, devet sto in devetindevetdeset, baš na dan svetega Nikole, opoludné, zapoje vesoljna tromba k proglašenju jedinega kralja celemu svetu —

Stan. To je: — Bog.

Stan. Kaj še! Nemec bode. Ali ne veš, jeden hlev in jeden pastir?

Stan. I kdo pa bode tedaj živál?

Rogin. Ljudje, čuri-muri! Ljudje živali! Ovce, krave, voli, osli, telice in telički i. t. d. baš kakor zdaj, a pastir bode kralj in ta bode nemški, ker bodo tudi živali, njegovi podložniki, zgol Nemci; — tako je propovedovano!

Stan. Hm, ne vem, da bi kdaj tako daleč, menim prišlo, pa, če bi, vesel sem, da ne učakam, ker, zdi se

mi, dobro tedaj na svetu ne bode in ako sodim prav, silno pusto; — same nemške živali!

Rogin. Ti tega vsega ne umeš le . . .!

Stan. Zares, premalo sem učen, kakor ti; a povej mi, kaj bodeš zdaj, ko doma nočeš, mislim, počel ali si kar tako — —?

Rogin. Res, tega ti nisem povedal še, nisem ti še odkril! Veš, zdaj idem doli na Hrvaško in Ogrsko, doli naberež živali, lepih konjičev in voličev, pa jih ženem na Vlaško, v Milán. Pri tem je mnogo zaslužka in mene, veš, kar ne trpi pri kraji, jaz moram popotovati.

Stan. Lepo more biti to; jaz sam že sem mislil nekaj takega, da bi šel po svetu in tu doma prodal ali dal v najem, nič kaj mi ne godi, veš.

Rogin. Ti? — ti po svetu? — ne, brate! ti nisi za po svetu, tam moraš biti prebrisane glave od nog do pet, imeti moraš sto oči in deset rok, ako hočeš izhajati. Ti si že bolje za kmeta. Mi že, mi! Lehak, ko peresce v vetru — fiiij! (Obrne se v zraku.) Ho, ho! življenje ti je res tako, kakor pravi pesem, saj jo znaš, tisto, ki pravi: (poje, ž njim protiglasno Stan)

Danes tukaj, jutri tam!

Drugi kraji, druga mesta,

Če mi vséč ni tu, drugam

Urno me popelje cesta.

(Sme se ponavljati.)

Jú! — povej mi vender, brate! kar nič se mi ne zdiš dobre volje danes, nekaj kisló se mi držiš; pa vsaj nisi — lačen? Ali si vedno tak?

Stan. Kakov?

Rogin. Nu, tak! kaj vem, kakov? kakor luna pred dežjem, dejal bi.

Stan. Tebi se ljubi le vedno norčevati, Rogin.

Rogin. In tebi? nu kaj pa tebi baš nedostaje? Kmetijo imaš, lepo last po očetu, kaj ne? Najhitreje dobi se po očetu. Nu — nu, — in potem, in potem, vse, pravim imaš, novce tudi, seveda?

Stan. Res, imam vsega dovolj, da ne vem, kaj početi s celim imetjem, ali —

Rogin. Hm, — ne veš kaj početi! — (Zase.) Jaz bi že svetoval! ali —? sam si, kaj ne, sam in ženil bi se rad, ne? pa ne veš, katero bi, ker jih je preveč. Ni tako?

Stan. Uganol si, res se ženim — pa —

Rogin. Pa, pa, pa, pa, pa? Ali bode skoro poroka?

Stan. Rogin! — Deklica, ki jo ljubim — me ne mára!

Rogin. Aj, aj, aj, aj, aj, aj! Ona te — ne mara! Hi, hi, hi, hi, hi—i!

Stan. Čemu se smeješ?

Rogin. Ona te ne — mára! Ali to tako dobro veš?

Stan. Vem. Baš — kar sem govoril ž njo in svečano je rekla, ne mene, ne nobenega noče.

Rogin (postavi se široko pred njim, z rokama v žepu). Ne — verjemi no!

Stan. Le verjemi!

Rogin. To ni nič! — Ti le — žensk — ne poznaš!

Stan. Mogoče —

Rogin. Res je; — ti jih ne umeš! Ne veš li, da ženske nikoli ne govore, kakor mislijo? Notri tako, — zunaj tako! (Obrača dlan.) E?

Stan. Hm.

Dragan Cankov.

Rogin. Kadar ti ženska reče: dà — vedi, da se laže; kadar ti reče: ne, zopet vedi, da se laže, in, ker praviš, ona te ne mara, vedi, da se ti — laže! Pa kako te mára! In katera bi te ne marala? Tako brdak mladenič in vsega dosti!

Ne misli, da je katera takó — nežénska, da bi moža ne marala! Vsaka ga in ako bi trebalo za njim na — Limbarsko goró po golih kolenih — šla bo! pa kako hitro!

Stan. Ta že ne, nobenega.

Rogin. Molči! Ne rečem baš, tega in tega, prej bi dejal, vsak dan družega! One ti znajo izbirati! Tako dolgo se prikrivajo, da izvolhajo pravega. Pa kaj meniš, takov mora biti in takov? kaj še! imeti, imeti mora, pa je! Za košček kruha dobiš njihovo ljubezen — ko bi tisto ljubezen bila, kar se

mej njimi tako imenuje! Tisto je le tako — izgovor, nameček. Njihova zvestoba je odvisna od imetja. Ako imaš zrnice pšenice več, nego tvoj sosed, pobrala bode tebe — o, ženske moraš poznati in ž njimi se vesti! To so ti čudne stvarice!

Stan. O, o njej bi se ti zmotil! Kaj je imela jih že in vsakemu je pokazala duri. Navadno se poženiyo drugod ali si izbero druge ljubice — samo jaz je ne morem pustiti, ker jo presilno ljubim.

Rogin. Hm! Ali povej mi vender, katera pa je, ki ti je tako naredila? Ali jo poznadem?

Stan. Teško, da bi jo poznal. Pred letom stoprav naselila sta se z očetom tukaj. Tu notri bivata.

Rogin. Tu — notri. Kako pa jej je imé?

Stan. Stana je.

Rogin. Jednaki imeni! to je že veliko. Veš ti, kaj?

Stan. No, kaj?

Rogin. Jaz ti jo — prisnubim! Hočeš?

Stan. Kako boš — ti!

Rogin. Jaz! — dà?

Stan. O, ko bi to mogel!

Rogin. Jo! koliko plačaš?

Stan. Kolikor hočeš.

Rogin. Deset srebrnih, hočeš?

Stan. Hočem. Ali — kako bodeš?

Rogin. Le meni prepusti in pojdi; kadar ti jo pridobodem, pokličem te, ali pridi sam, za voglom ali za kakovim drevesom pazi.

Stan. (Objame ga.) O kako neskončno ti bodem hvaležen! Rogin! mene osrečiš najbolj, ako mi dobodeš njo!

Rogin. Ni največja sreča na svetu — ženska! Zdaj idi, idi!

Stan. Nekaj bi še —

Rogin. Idi, idi! (Porine ga strani.)

(Konec prihodnjíč.)

Karakteristika naroda slovenskega.

Češki spisal Jan Lego.

(Konec.)

Šretja glavna stran značaja Slovencevega je odkritost in odločnost, lastnost slehernega gorjanca, katera pa je med vsemi Slovencevimi lastnostmi najbolj nejednako razdeljena po Slovenskem. Najintenzivnejše se javlja na Gorenjskem. Slovenec, v svesti si osobne vrednosti svoje, varuje in brani jo v vseh okolišnih, ne klečeplazi nikdar in nikjer, in kadar n. pr. pride na urad, gotovo ne zaslišiš iz njegovih ust: „Ponižene ručičku líbám, milostpane!“ (Ponižno poljubljam ročico, milostni gospod!) — nego goli pozdrav: „Dober dan, gospod!“ z lehkim priklonom glave tudi vpričo najvišjega uradnika.

Pojmom uljudnosti in dvorljivosti daje Slovenec izraz samo z dobrohotnostjo in z iskreno prijaznostjo, kar bi bilo več, ne ujemalo bi se z nje govimi pojmi o dostojnosti m oževi, po drugi strani pa o poštenosti ženske, — spoštovanje svoje pa daje s kako malo formalnostjo mimogrede na znanje le temu, kdor ga s svojim delovanjem že zelo zaslужuje, pri tem pa skazuje duhovniku vender le večje spoštovanje, nego uradniku, dasi bi bila oba jednako pravična; to ima svoje uzroke.

Ta neupogljiva jeklenost in odločnost, ki korenini najprej

seveda v zavesti izpolnjevanja svojih dolžnosti, potem pa v zdravem zmislu za pravico in resnico, rase in se krepi v vednem telesnem delu o tečni hrani in na čistem vzduhu, očitno prehajajoč tako s telesa na duh; toda ta energija, kadar jo poostre neki slučaj, prikazuje se pri Slovenci v drugačni obliki, nego smo jo vajeni opazovati n. pr. pri Nemci ali pri Lahu. Tu omenim namreč oni način, s katerim javlja prosti sin narave zoper-

niku nejevoljo svojo, da sam sebi zadosti, njemu pa dá čutiti, da mu je kos. V tem ko te namreč nemški gorjanec takoj obsipa z grobimi besedami, poudarjajoč jih s pestjo, loti se te zopet Lah za hrbtom, kar ti mora tem bolj mrzeti, ker ti nagloma izgine napadnik, da se mu ni treba bítí. Slovenec pa je v svoji bistroumnosti, veselosti in iskrenosti v tem hipu gotov s perečim, zbadljivim vtípom in gorje temu, kdor ne more vihteti istega orožja in zoperniku svojemu v boji kljubovati; brez milosti in usmiljenja je izdan potem vsem v posmeh, popolnoma izgubljen je. To dopadajenje nad zbadljivimi vtípi narašča kdaj celó do strastnosti, da, ono vzkipava do tolike neukrotljive strasti, da trga časih celó vezi davnega, gorečega

Jovan Ristić.

prijateljstva, ne poznavajoč v nesrečnem hipu nobenih ozirov, da le trene pereč vtip, in naj bi ga srce takoj malo trenotkov pozneje bridko obžalovalo. — Odločnost Slovenčeva je čestokrat tako brza, da se bliskoma izpremeni v naglico, v napako, ki je postala mati že mnogi žalosti. Slovenec je Jugoslovan, tedaj človek gorke krvi, kateri se lahko udaje razburjenim čutilom, odlagajoč mirno razmišljanje na poznejši čas. Ko bi bilo ravno narobe, bilo bi zdaj na slovanskem jugu gotovo vse drugače in znana energija jugoslovanska slavila bi prave triumpfe. Kar se politike tiče, ni o Slovenci samem trditi, da bi se pre-nagljal; iz dobro znanih uzrokov mu je potreba celó vzbujevanja in podpore od drugod.

Četrta glavna stran v značaji Slovenčevem je veselost in ž njo vred kajpada ljubezen do petja. To je sicer lastnost vseh Slovanov, gotova priča o detinski nedolžnosti misli; ali meni se je potrebno videlo zato navesti jo tu posebej, ker jo pri Slovenci nerazločno spremlja odpor proti vsemu, kar bi utegnilo karkolisibodi kaziti veselo družbo. Slovenec je rad „dobre volje“, kar mu pomenja jako prijetno veselost v družini; on se čuti srečnega in blaženega v družbi, katera je „židane volje“. Njegova goreča želja je tedaj tudi, da bi mu bil vsak dan življenja lepo „židan“ in da bi se vse, kar mu žalosti duha, poizgubilo daleč proč od njega. Vesela družba mu je domala potreba, in kdor mu zna govoriti na srce, ta je njegov.

Ker v Slovanih ni veselja brez petja, razlega se tudi vse Slovensko od samih pesni.¹⁾ Tam prepeva mlad in star od božjega jutra pa do večera, bodisi doma, bodisi na polji, najglasneje pa seveda v družbi. Kjer bi petja ne bilo, bilo bi to gotovo znamenje žalosti ali sploh kake bede.

Prava dragocenost slovenskega naroda pa so njegovi ženski glasovi, — dragocenost, s katero se more ponašati Slovenka smelo pred vsim svetom. To ni samo krepkost in polnoglasnost, pa visokost soprana in globina alta, ki te na Slovenskem tolikrat presenečajo, nego tisto nežno, goreče, čuteče prednašanje, s čemer te očarujejo te preproste vaške deklice; kdor pa si hoče privoščiti poseben užitek, idi v nedeljo ali o prazniku v cerkev. Ondi zasliši na koru zbor desetih ali še več „pevek“, čegar način izvajanja je čisto zares koncerten in kateremu povečuje ceno to, da to petje nikakor ni umetno vzgojeno, nego samo prirojeno, katero pa je na to stopinjo dovršenosti privedl nežni ukus, kakeršen je vsaki Slovenki prirojen. — Med pevke sprejemajo se le najboljši glasovi in čim več pevek šteje zbor, tem večja čast in ponos je to potem vsi fari, tako da se uname iz tega časih celó preljubko tekmovanje med sosednimi farami.

Peta lastnost Slovenčevega značaja je pobožnost. So ljudje, katerim pri besedi: pobožnost takoj nasmeh poigrava okolo usten; jaz pa zaznavam v pobožnosti ljudstva, poleg drugega z večine rahločutnost in z rahločutnostjo vred tudi mnogo pojezije, katera se kaj rada uliva v nabožensko obliko, napolnjujoč dušo s plemenitostjo in povznašajoč duha visoko nad gmotnega človeka.

¹⁾ Tudi tu nam je primetniti bridko opomnjo, da se čim dalje bolj čuti, da umira nekdanja vesela narodna pesem.

Nemajhen del take narodne pojezije odgrinja nam n. pr. tudi razgled po višinah slovenske domovine; kajti vsak količkaj znamenitejši parobek, holm in vrh celó do 3000' višave ovenčan je s kapelico, cerkvico ali z večjim sveetiščem božjim, kar jako prija ne samo očesu, nego tudi močno spominja pogorskega kulta nekdanjih poganskih časov. Vnanja, prava narodna oblika je ipak še ostala, ko se je notranja, naboženska stran že davno prilagodila svojemu obsegu.

Pobožnost slovenskega ljudstva olehčuje ondotnemu rodoljubnemu duhovstvu delovanje na narodnem polji v veliki meri. Če je duhovnim svojim faranom pravi duhovni oče, oklene se ga vsa fara z vsem zaupanjem in ljubeznijo, vse brez izjeme ga rado posluša. Ker so pa nove šolske postave vzele duhovniku nadzorstvo šole, ostaje mu tedaj prižnica, od kodar more še delati v prospeh narodnosti. To se godi tudi s tem, da takov domoljuben duhovnik poleg drugih sredstev, ki duh k dobremu vzbujajo in misel oplemenjuje z vnetimi besedami priporoča čitanje knjig, katere izdaje Družba sv. Mohorja. Teh je vsako leto po šest, vkupe 72 pól, izmed njih sta dve naboženskega obsega, štiri pa poučnega ali pa sicer poučnozabavnega. Letni donesek je 1 gid., talent, katerega preprosti Slovenec rad polaga na cerkveni oltar, vedoč ali nevedoč, da ga je položil tudi na oltar svoje narodnosti. Po vspešnem delovanji malodane samega duhovstva slovenskega šteje to društvo zdaj do malega 30.000 članov¹⁾, — tako da je v marsikaki občini vsak tretji gospodar ud njegov, v vsem narodu je med 44 gotovo jeden človek. Posebno med ženskim spolom ima to društvo mnogo udov, in če greš v nedeljo popoldne skozi neznatno vasico, utegneš opaziti na pragu marsikake borne hišice deklico, prebirajočo kako knjigo Družbe sv. Mohorja. — Na ta način tedaj se širi veselje do čitanja in se zaklepajo vrata pred uplivom nemškega življa.

Podlaga pobožnosti slovenskega naroda pa je nežnost, in to seveda posebno na strani ženskega spola. Omenjal sem je že prej govoreč o ljubezni Slovenk do petja, drago mi je zdaj zopet opozarjati nánjo pri njih posebni ljubezni do cvetic. Na kmetih uzgaja namreč vsako dekle na vrtu ali na oknih obilno cvetic, da si more v nedeljo ali o prazniku, ali kadar ide kam dalje, zataktniti kitico za nedra. Brez take kitice ne ugledaš tam nobene deklice, odpravljajoče se na pot z doma.

Kdo bi pač ne ljubil takega naroda?

Šesta glavna stran v značaji Slovenčevem je gostoljubnost, čednost, katero imajo sicer vsi Slovani (dasi ne vsi v jednaki meri), katera pa mora biti tu zato navedena, da bi se ne zdelo, da jo druga izmed tukaj naštetih lastnosti, rekše mržnja tujstva, kaj ruši. Slovenec gotovo rad postreže s prenočiščem in hrano vsakemu, kdor je gostoljubnosti njegove potreben; to je posebno veliko vredno v gorah tam, kjer ni nobene gostilne. Kajpada dela Slovenec pri tem naraven razloček med gostom in gostom, jeli namreč kdo njegove narodnosti ali pa tuje; do svojcev se vede zaupljivejše, poprašuje jih takoj po njih osebnih in rodbinskih okolnostih, v

¹⁾ Družbi sv. Mohora je priraslo letos zopet 2064 udov (celó na Koroškem jih je 266 več); vseh Mohorjanov je zdaj 31.654.

tem ko človeku tuje narodnosti ostavlja na voljo, hoče li iz svojega nagiba razodeti mu kaj o teh rečeh. Če prideš pod streho kakega narodno zavednega Slovenca in mu poveš, da si Čeh, bodi gotov, da te prijetno pogosti.¹⁾

O vinski trgatvi je Slovenčev hram vsakemu potniku odprt, da le ni po „škrijcovsko“. Če je trtica samo količkaj obrodila, tedaj je gospodar po cel dan „židane volje“. Ni mu še zadosti, da ima v hramu že precejšnjo družbo, katera z vso strokovnjaško vestnostjo pridno pokuša različne vrste njegovega pridelka, on stopa še vendar pogostoma tja pred hram, poizvedujoč, ne gre li morda kdo mimo, ki bi pomogel naposled temeljito razrešiti ono težko nalogo. Takemu pa daje že od daleč znamenje, in to, čim bolj se bliža, tem pomenljivejše in očitnejše, naj le zavije semkaj, da „židane volje“ ž njimi vred — nagne.

¹⁾ Pri ti priliki omenjam, da sta narodni imeni: „Pemec“ in „Čeh“ popolnoma različnega pomena. Od tistih dob, ko je slovanska uzajemnost prodrla v širje kroge slovenskega občinstva, izraža Slovincem ime „Pemec“ malodane golo zaničevanje, v tem ko nosi ime „Čeh“ zajedno izraz časti v sebi. Slabi pomen imena „Pemec“ je zakrivil nekdanji slaboglasni birokratizem.

Rusija in Francija.

leta 1812. šel je predrzni in prevzetni Napoleon Bonaparte na čelu svoje vojske v Rusijo, da jo pokori in zarobi Franciji, katera je stala tedaj na vrhunci slave in moči. Danes je Francija na vrhunci človeške omike, a njeni prvi pisatelji in učenjaki klanjajo se slovanskemu duhu, klanjajo se slovanski vedi, katero sijajno zastopajo ruski učenjaki. Državniki francoski pa tudi ne mislijo več na to, kako bi si podjarmili Slovane ali vsaj potegnili jih v krog svoje moči, temveč prizadevajo si pridobiti si jih za svoje enakopravne zaveznike. Neizerpljivo vrelo moči slovanske, nepremagljivost Rusije kot predstaviteljice velikega slovanskega sveta, vzbuja med njimi strmenje: vzbuja pa tudi nade, da jim ravno Slovani, ki so toliko pretrpeli od oholega, krutosurovega Nemštva, postanejo pravi, iskreni zavezniki proti skupnemu sovražniku. In tako tudi bodi! Rodoljubi francoski, kateri se zanašajo na slovansko pomoč, ne motijo se. Samo pogled na javno mnenje v Rusiji nam je dovoljen dokaz. In javno mnenje v Rusiji je mogočnejše, nego „car samodržec“.

Iz mnogih značajnih prikazni o zblíževanji Francije in Rusije navajamo tu samo jedno:

Slavni francoski pesnik Paul Deroulede, predsednik domoljubne lige, potuje po Ruskem, da spozna, kakor sam pravi, razmere in ljudi v veliki slovanski državi, katero je usoda določila za zaveznico francoskemu narodu v strašnem boji s prekorenskim njegovim sovražnikom. Paul Deroulede je posebno nemškim politikom dobro znana osoba. Kar je general Boulanger kot vojak, to je Paul Deroulede kot duševni boritelj, kot pesnik. Besede njegove segajo francoskemu narodu do srcá. Zato so njegove „Les Chants d' un soldat“ (pesmi vojaka), v katerih z ognjevitó besedo poziva sinove Fran-

V ostalih slučajih ima slovensko gostoljubje seveda svoje meje, namreč te, katere gostova resnična potreba sama označuje. Kjer te ni, nehava gost biti gost in tako celo ta, kdor se misli med Slovenci naseliti, stopa v popolnoma drugačno razmero t. j. v razmero tujčevo. Kako je ž njo, veste že iz popisa druge strani Slovenčevega značaja. Tedaj je tujcu jako težka naloga, kako bi si pridobil in ohranil zaupanje svojih sosedov ali sploh teh, s katerimi mora vkupe živeti, da se tako ogne vsem neprijetnostim. Toda navzlic vsemu takemu prizadevanju naj se nikdar ne udaje nadeji, da ga bode Slovenec kdaj za svojega imel.

* * *

Kakor sem si iskreno prizadeval, da po svoji najboljši vednosti in vesti naslikam tu značaj naroda slovenskega, prav tako goreče si želim, da bi učinek tega bilo ne samo boljše poznanje tega od mnogih nesreč potrtega naroda, nego da bi se z naše strani čim dalje unetejše nagibali k njemu, nagibali s pravo in nas dostojno bratovsko ljubeznijo, katero smo mu kot slabšemu in podpore naše potrebnemu v dvojni meri dolžni.

cije na maščevanje za nemško nasilstvo in nemška zlodejstva, vzbudile na nemškem veliko senzacijo. Paul Deroulede postal je povsod, „kamor sega nemški jezik“, znana osoba. Kolikor nemških poznavalcev, toliko pridobil si je pa tudi sovražnikov, ki mu ne morejo posebno tega oprostiti, da kot predsednik domoljubne lige potuje neprenehoma po Franciji in — pravi apostol „revanche“ — propoveduje srd in sovraštvo do Nemcev in naušuje za maščevanje. —

Ta Paul Deroulede torej potuje sedaj po Rusiji. Pomen njegovega potovanja dobro spoznavajo ruski rodoljubi; spoznavajo tem bolje sedaj, ko vidijo, s kako nemško nesramnostjo se vede proti Rusiji trolasi kancelár. Zato ga pa tudi povsod prekrasno sprejemajo; zato ga povsod zmatrajo takorekoč za svojega.

V Moskvi položil je Paul Deroulede v poluletni dan smrti Ivana S. Aksakova na njegov grob krasen venec z napisom: „A Aksakoff, au grand patriote russe, ami de Skobelev, la ligue des patriotes français“. (Aksakovu, velikemu domoljubu ruskemu, prijatelju Skobeljeva, liga francoskih domoljubov.) V Moskvi in Petrogradu občeval je mnogo z ruskimi politikami in povsod je dosegel v prstovoljnem svojem poslanstvu ogromen uspeh. Dokaz temu priobčujemo pesem, katero je v petrograjskem dnevniku priobčil H r u š č e v - S o k o l n i k o v. Krasna ta pesem slove:

По всей Европѣ тишь и́мая,
Но страшнымъ призракомъ¹⁾ летая,
Повсюду чудится²⁾ война.
Всѣ смолкли, ушки на макушки.³⁾
Льютъ ядра, бомбы, брони.⁴⁾ пушки,⁵⁾
А съ виду миръ и тишина.

* * *

Въ тѣ дни тревоги и сомнѣнья
Гремитъ за Рейномъ кличъ отмщенья,
Взываетъ пылкій ⁶⁾ Деруледъ:
Опомнитесь: пора ⁷⁾ настала,
Долой презрѣннаго нахала, ⁸⁾
Кто душитъ насъ пятнадцать лѣтъ!...

* * *

Въ комъ не угасло чувство чести,
Впередъ, за дѣло кровной мести,
Впередъ, о Франція сыны! ...
Воспламеня духъ солдата,
Та пѣснь пугаетъ ⁹⁾ дипломата,
Ихъ стоны робкіе смѣшны...

* * *

Молчи!... Они шипятъ всемъ хоромъ,
Мы такъ освоились ¹⁰⁾ съ позоромъ, ¹¹⁾
Что рѣчь твоя для насъ страшна...
Покойно, мирно процвѣтая,
О невозможномъ не мечтай. ¹²⁾
Забывла мщеніе страна!...

* * *

И вы, Французы, патриоты?
Иль вы, рабы, иль вы идогъ: ¹³⁾
Имъ загремѣлъ въ отвѣтъ поэтъ, ¹⁴⁾
Къ вамъ простираютъ ваши братья,
Иль пѣвца робкія объятія. —
А вы слушаетесь имъ въ отвѣтъ.

* * *

Проснись, о Франція родная!
Какъ прахъ позорный отряся,
Порви ¹⁵⁾ ты звенья ¹⁶⁾ рабскихъ узъ...
Пока хоть пядь земли французской,
Осквернена подошвой ¹⁷⁾ прусской,
Не можетъ мирно спать Французъ!

* * *

Проснись! проснись! — все ¹⁸⁾ пѣснь гремѣла
И къ намъ на сѣверъ придетъ ла,
И стала намъ сердца сжигать...
И вотъ теперь, пѣвца встрѣчая...
И брѣтко руку пожимая,
Мы можемъ такъ ему сказать: ¹⁹⁾

* * *

— Вѣрь, изъ конца въ конецъ Россіи,
Мы полны чувства симпатіи,
Къ твоей родной странѣ, поэтъ. —
И молимъ небо въ умиленьи,
Чтобъ скоро, пѣснь твоя о мщеньи, —
Смѣнялась химами побѣдъ!

¹⁾ тишина. ²⁾ prizrak = pošast; strašnim prizrakom = kot strašna pošast. ³⁾ kaže se. ⁴⁾ obmolknuti. ⁵⁾ uški na makuški = napeli so ušesa (prav za prav: ustala so jim ušesa tako, da se dotikajo glavé). ⁶⁾ oklepe. ⁷⁾ topove. ⁸⁾ na videz. ⁹⁾ razburjenosti. ¹⁰⁾ dvoma. ¹¹⁾ gromi. ^{12a)} klic, klicanje. ^{12b)} maščevanja. ¹³⁾ go-reči. ¹⁴⁾ pozor. ¹⁵⁾ čas. ¹⁶⁾ grdobó. ¹⁷⁾ ki. ¹⁸⁾ krvne. ¹⁹⁾ osvete.

Naše slike.

Dragan Cankov in Jovan Ristić.

Več ko pet stoletij ječali so balkanski narodi pod krutim turškim jarmom; več ko pet stoletij prenašati jim je bilo samovoljo in nasilstva, preganjanje in zaničevanje. Več ko pet stoletij bile so najkrasnejše evropske pokrajine odtegnjene vsakej prosveti, vsakemu napredku.

Mnogokrat bila je Evropa priča grozних zverstev, katere so razdivjane turške čete počenjale med krščanskim prebivalstvom. V imenu križa in človečnosti prosili so ubogi, umučeni pobalkanski krščani pomoči; a sebična zapadna Evropa ostala je gluha za vse prošnje in vse bolestne izdihe.

Tedaj pa se je na slovanskem severju prikazala balkanskim narodom svetla zvezda, zvezda nade in tolažbe. „Pravoslavni batjuška bělój car“ ni pozabil, da je iz Carjega Grada prisvetilo Slovanom solnce krščanstva in omike; on ni pozabil, da mu na balkanskem poluotoku živé bratje po veri in krvi. On jedini izmed vladarjev vse krščanske Evrope, spoznal je, da je sramota za krščanstvo, sramota za prosvetljeni svet, ako se še na dalje pušča gospodariti turškemu zulumu po blagoslovljenih krajih balkanskega poluotoka.

In zato se je dvignil že dvakrat v tekočem stoletji z veliko močjo, da osvobodi balkanske narode.

Obkrat preperečile so mu to nakano „krščanske“ evropske države. Narodje ob Balkanih pa dobro vedo, da to carja osvoboditelja in velikega naroda njegovega ni odvrnilo od naloge, katero si je postavil. Oni dobro vedo, da jim vsem prej ali pozneje pride osvobojenje od njega in zato vedno obračajo k njemu svoje oči, zato so mu udani iz dna src.

Ostala Evropa, katera je od nekdanj delovala na to, da iztočne narode izkoristuje za svoje sebične namene, gleda z nezadovoljstvom in zavistjo to veliko zaupanje do Rusije. Vsa mogoča tajna pota uporablja, da bi one narode, kateri so z rusko pripomočjo dosegli že neodvisnost od Turčije, pridobila zase in da bi jih mogla o bodočem osvobojevalnem boji zlorabiti zoper Rusijo. Posreči se jej pač semtertje kak začasen uspeh; a slovanski rodoljubi, ki vedo, katera je jedina pot, ki pelje k srečnej bodočnosti pobalkanskega Slovanstva, prekrižavajo jej račune.

Dva taka moža, ki stojita na braniku Slovanstva proti zapadnjaštvu, sta: Dragan Cankov v Bolgariji in Jovan Ristić v Srbiji.

Ko se je bilo angleškim intrigantom posrečilo odvrniti bolgarskega kneza Aleksandra od Rusije in ga pridobiti zato, da je začel tirati protislovansko politiko; —

tedaj mu je Dragan Cankov zaklical: do sem in ne dalje! Ves bolgarski narod — izuzemši nekatere lizune in odvisneže — bil je za njim in nemški princ moral je zapustiti Bolgarsko, katera je s tem vrnena zopet Slovanstvu. — Dragan Cankov porojen je bil leta 1827. Nauke svoje dovršil je v Odesi, Kijevu in Moskvi. Ustopil je na to v rusko, pozneje pa v turško službo. Videč kruto ravnanje Turkov z njegovimi rojaki, zapustil je svojo službo, ter se napotil na angleško in francosko prositi pomoči za bolgarski narod in popisovat turška zverstva. — Po osvobojenji Bolgarije bil je večkrat člen vlade — tudi predsednik ministerstva —; sedaj pa živi v svojej hiši v Sredci kot načelnik velike narodne, Rusiji udane stranke.

Kakor so v njega uprte oči vseh bolgarskih rodoljubov, tako pričakujejo od Jovana Ristića vsi srbski rodoljube rešitve iz sedanjega neznosnega stanja, iz brezdnega demoralizacije, v katero je pahnila Srbijo sedanja vladajoča stranka. Jovan Ristić je vedno bil zagovornik prijateljstva z Rusijo: on je vedno priporočal slovansko politiko. Sedaj, ko je mažarofilstvo privedlo srbsko državo na rob propasti, prepričan je vsakdo, da je le Ristić sposoben rešiti srbski narod velikega ponižanja.

Porojen bil je Jovan Ristić leta 1831. v Kragujevci. Nauke svoje dovršil je v Berlinu, Heidelbergu in Parizu. Vrnivši se domu, stopil je v državno službo in je postal leta 1854 tajnik skupščine. Leta 1860. poslan je bil za tajnika k srbskemu poslanstvu v Carji Grad; leta 1861 pa je postal poslanec sam. Po umoru kneza Mihaila leta 1868. postal je člen vladarstva. Leta 1873. postal je Ristić ministerski predsednik, a še istega leta izpodrnil ga je zapadnjak Marinović. Leta 1876. pozvan je bil zopet ministerstvu na čelo in je ves čas vojske s Turčijo opravljal državna opravila jako spretno. Leta 1880. izpodrnila ga je sedaj vladajoča „napredna“ stranka. Od tedaj živi v Belemgradu kot zasebnik. Veliko se je o Ristiću govorilo vlani, ko je potoval v Petrograd k slavnosti tisočletnice sv. Cirila in Metoda in letos, ko je kralj Milan poklical ga, da prevzame vladu in sestavi ministerstvo. Poslednje preprečil je avstrijski poslanik in Ristić moral je še isti dan odstopiti. Gotovo pa je, da mu je v kratkem še sojena velika naloga v Srbiji.

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

Dr. Fran Rački, slavni slovanski učenjak in rodoljub, bival je v Ljubljani od 6. do 14. t. m. Pregledal, prepisaval in ekscerpoval je listine iz rodbinskega arhiva grofov Blagajev, katere mu je na njegovo prošnjo poslal z grada Boštanja sedanji majoratni gospod te nekdanj slavne in mogočne rodbine. Plode svojega raziskavanja o tem, kako je Blagajem bila odlična uloga v hrvaške zgodovini, priobčil bode učeni raziskovalec v „Radu jugoslovanske akademije znanosti i umjetnosti.“ — Spoštovanemu gostu na čast zbrala se je večer dne 13. t. m. v čitalnični gostilnici lepa kita slovenskih pisateljev in drugih rodoljubov. Jako animovana zabava, pri kateri so se vršili govori in petje, trajala je pozno v noč. Upamo, da je učeni gospod zapustil belo našo Ljubljano s prijetnimi spomini.

Pedagogično društvo na Krškem. — Že lani smo javili, da se je na Krškem osnovalo pedagogično društvo, katerega pravi namen ni še nam bil znan, ker nam sami gospodje osnovatelji, katerim bi moralo biti do tega, da se zatekó k publicistiki, niso poslali nobenih natančnejših vesti. Še le zdaj zvedamo iz „poziva“, da je društvu namen: vzbujati v narodu zanimanje za pravo odgojo mladine; v ta namen bo društvo zborovalo v raznih krajih, kjer se bode v pričo naroda razpravljalo o šoli. Društvo si bode v svoje namene osnovalo glasilo: „Pedagogični letnik“, v katerem se bode tudi priobčevala slovenska „Pedagogika“. Del dohodkov je namenjen Družbi sv. Cirila in Metoda. Letni donesek 1 gold. Društvu je predsednik g. Fran Gabršek, a tajnik I. Ravnikar. — Način delovanja in ves namen društva, kakor se vidi iz poziva, je vsega priporočila vreden; zatoj želimo društvu mnogo uspeha in mnogo pospešnikov.

„Izpremenjenje Kristovo na gori Tabor“, tretjo sliko v Št. Jakopski cerkvi dovršil je g. Jurij Šubić minoli teden. Slika nam predočuje to znamenito epizodo iz Vzveličarjevega življenja, kakor nam jo popisuje evangelist sv. Matevž v XVII. poglavji od 1. do 13. vrste. Na

sredini lepó razvrščene skupine stoji Krist v božanskem svojem veličastvu. Obraz mu je, v zmyslu blagovestja, svetál kakor solnce in oblačilo njegovo belo kakor luč. Okrog obličja se mu valijo bujni, po ramah razsipani kodri. Roki ima razprostrti kvišku in dlani odprti, kakor bi prepeval slavo očetu svojemu. Njemu na desno in levo, v svetlih oblakih sta Mojzes in Elija. Kaj genialno je modelovana Mojzesova glava z dolgo valovito brado, po izgledu znanega Mojzesovega kipa od Michel-Angela. Spasitelju ob vznožji so razvrščeni njegovi trije ljubljenci: Peter, Jakop in Janez. Poslednji zakriva si oči pred nebeškim bliščem z levo, nad čelom povzdigneno roko, dočim se Peter takorekoč prešinjen od prebujne luči božje obrača z glavo k tlom, Jakop pa, klečeč Kristu na desno, v ospredji zre ves zamaknen poveličanemu sinu božjemu v bliščeče obličje. Intenzivni žar, izhajajoč od Krista, razlit je po vsej skupini ter igra po oblakih, po obrazih vseh treh apostolov in po njihovi obleki. Utis vse slike je jako harmoničen, uzviševalen ter se jej pozna na prvi pogled, da jo je proizvel pristen umetnik, vešč v nabožnem slikarstvu.

Zdaj izdeluje g. Jurij Šubić poslednjo sliko: „Krist pokliče Jakopa med apostole.“ Ta prizor se vrši na obrežji Genezarskega jezera, kamor je prišel božji oznanjevalec ljubezni iskat si učencev.

Narodni deželni odbor vodi že tri leta opravila kranjske dežele. Kakošne pojme pa ima ta deželni odbor o svojej narodnosti, dokazuje nam okolnost, da so v deželnem muzeji Rudolfinu vsi napisi najpreje nemški in potem še le slovenski. Kakor se vidi, smatra „naš“ deželni odbor slovensčino še vedno za ubogo pástrko, katera naj bi lepo mirno in tiho čepela v koticu, kateri jej odkáže. Gospodje deželni odborniki pa so s tem najnovejšim činom tudi dokazali, da umejo ono višjo matematiko, po kateri je 5 mnogo več ko 95. Blagor nam, da imamo tako modre javne zastope!

V slovenskem dramatskem društvu začelo se je novo, doslej neznano življenje, odkar se je vrnil z Dunaja gosp. Ignacij Borštnik in prevzel njegovo tajništvo. Društveno osobje priredilo je že štiri predstave zunaj Ljubljane in sicer na Vrhniki, v Kamniku, Kranji in Škofji Loki. Predstavljala se je vse štirikrat vesela igra „Zmešnjava na zmešnjavo“. — Iz tega se vidi, da je gosp. Ign. Borštnik začel izvrševati one intencije, katere je imel odbor, ko je sklenil poslati ga na Dunaj na konservatorij. Prepričani smo, da si bode gledališka družba dramatskega društva preskrbela polagoma raznovrsten repertoar in da bode prihodnje leto delala že tudi daljše izlete po Slovenskem. Velicega pomena bode to za probujo narodne zavesti; velicega pomena pa tudi za društvo samo; kajti na ta način mu bode končno mogoče doseči pravi in konečni svoj smoter: stalno slovensko gledališče v Ljubljani.

Slovenski umetnik. — „Deutsche Kunst- und Musikzeitung“ prinesla je v svojej 27. letošnji številki sliko in životopis v glasbenih krogih vrlo poznatega slovenskega kontrabasista Blaža Fišer-ja, kateri obeta,

ne le doseči, marveč nadkriliti slavnoznanega Battesini-ja. Najboljši porok temu je, da ga že danes, 26 letnega mladeniča, pripoznavajo glasbene velesile za sovrstnika.

Blaž Fišer ohranil je, dasi na tujem živeč, narodno svojo zavest. Sliko in životopis njegov utegnemo priobčiti jedenkrat pozneje. Za sedaj opozarjamo le, da namerava sloveči naš rojak še letos koncertovati po nekaterih slovenskih mestih. Nadejamo se, da bode naše občinstvo vedelo, kaj je dolžno umetniku rojaku.

O Fišerjevimi igranji piše nam prijatelj našega lista: „Čul sem njega in čul Simandla, a ugajal je meni in tudi večakom Fišer bolj. Prvič uporabljaja za koncerte instrument normalne velikosti, a ne malega. Igra najtežje skladbe za gosli z veliko spretnostjo na kontrabasu. — Kakor znano, so tenki in debeli glasovi na kontrabasu sploh jako različne barve, tako, da razlika moti pravo razumevanje točke; a Fišerjevo prijetanje je tako srečno, da se čujeta obe vrsti enako milo. Flageolet mu ni hripav, kakor mnogim drugim, nego čist, kakor glas vijoline.“

Ostali slovanski svet.

Bolgarska v drugič osvobodjena. — Ko so častiti čitatelji prejeli bili zadnjo številko našega lista, bil je pregnani Aleksander batenberški zopet na Bolgarskem. Častniki, kateri se imajo odhodu Rusov zahvaliti za nenavadno hitri avancement in nekateri drugi možje, ki zavoljo svoje prošlosti niso posebno dobro zapisani na Ruskem, uprizorili so protiprevrat in poklicali Aleksandra zopet v deželo. Nepopisno veselje nastalo je povsod, kjerkoli sope kak sovražnik Slovanstva. Nemški in angleški listi, ki so par dni poprej ves svoj žolč bili izlivali nad nezrelim in nehvaležnim bolgarskim narodom, bili so najedenkrat polni hvale zanj in prav v ditirambičnih člankih proslavljali so njegovo zavednost in politično zrelost; Mažarji pa so poslali celo posebno odposlanstvo v Sredec, da pozdravi na novo umeščenega kneza.

A veselje njihovo bilo je kratko. Vračajočega se nemškega princa pozdravljali so — dasi brzozjavna uradna poročila niso mogla zadosti prehvaliti velikanskega naidušenja — povsod prav hladno. Vsled tega je sprevidel, da je brez ruske pomoči v Bolgarskej čisto nemogoč. In odposlal je carju v Petrograd brzozjavko, v kateri pada takorekoč na kolena pred njim ter ga prosi, naj ga sprejme zopet v svojo milost. Car pa mu je odgovoril mrzlo, odbijajoče. Rekel mu je naravnost, da smatra njegov povratak za nesrečo Bolgarske.

Potrtega srca potoval je Aleksander dalje v Plovdiv in Sredec. Povsod po poti ponavljali so se isti prizori. Vojaštvo in nekatere druge uradne osebe pozdravljale so ga z „urá“-klici, narod pa je nemo opazoval njegov povratak. Prepričavši se o tem in videč, da si je Rusijo napravil s svojim perfidnim ravnanjem za nepomirljivo nasprotnico, počelo mu je tesno prihajati okolo srca. Da je postala mera polna, naznanila sta mu še avstrijski in nemški pooblaščenec na nedvoumen način, da sta solidarna z Rusijo; Anglija, katera ga je prej uzpodbujala in ščuvala, pa ga je tudi prav podlo zapustila. Ni mu torej preostalo družega, ko odreči se prestolu.

Dne 7. t. m. ostavil je Sredec in sedaj premišlja v idilskem Jugenheimu o minljivosti vsega posvetnega. Bolgarski narod pa se je dan po njegovem odhodu zbral po cerkvah, da je prisoten pri službah božjih za carja osvoboditelja.

Prepričanje, katero smo izrekli v poslednjem listu, bilo je pravo. Ogromna večina bolgarskega naroda stala je za Cankovom in, kakor vsaznamenja kažejo, tudi Karavelov sam ni nasprotoval odstranjenju kneževemu. Iz tega pa sledi, da Bolgarji niso pozabili, koliko hvaležnosti so

dolžni Rusiji osvoboditeljici in da so si dobro v svesti naloge, katero jim bode na balkanskem poluotoku vršiti kot slovanske državi. Mi pa kratko to svoje premišljevanje končujemo s prepričanjem, da: „još Bugarska nij propala.“

Pogled na srbskohrvatsko književnost. — „Nevesinjska.“ U 10 pjesama. Spjevao Filip J. Kovačević. Na Cetinju. U državnoj štampariji 1885. Cijena 1 for. a. vr. — V teh pesmih je opevan hercegovaški ustanek do slavne bitke na Muratovici. Opevana je tudi usoda Hercegovke Kose Jokovića, kateri so Turki posekali brate „na vjeri“, a verenika ubili v dvoboju. Zategadelj obeta ona svojo roko najboljšemu hercegovaškemu junaku, kateri bo izvel največje junaštvo v Muratovici. Izmed vseh največ se je opoštenil Turek Mehmed Ali, kateri je pribežal k hercegovaškim vojvodam, da se zajedno z njimi bori za svobodo svoje očetnjave. Prihajajo gostje, a v gosti prihajajo tudi ostali na glasu Srbi muhamedanski in sklepajo bratstvo sè svojimi brati pravoslavne vjere, govoreči jim:

Nije ovo doba turkovanju,
No je ovo doba srbovanju.

„O uzgoju i njegovanju cvieća, uresnog grmlja i drveća.“ Napisao P. L. Biankini. Izdala od svom trošku uprava „Gospodarskog Poučnika“. Svezak prvi. U Dubrovniku. Tiskom Dragutina Pretnera. 1886. — Knjiga je z ilustracijami. Zvezek (bode jih okolo 15) stoji 40 kr.

„Vragolije.“ Nestašluci, priče, slike i prilike iz djačkog života. Napisao K. Kostić. U Beogradu. Štampano u državnoj štampariji 1881. Nakladom knjižare V. Valozića. 8°. str. 128. Cena 1 dinar ili 50 nov.

„Školovanje u Srbiji i njegovi rezultati.“ Poklič mišlenim ljudima svih stranaka od prof. Vlad. Karića. Beograd. Štamparija zadruge štamparskih radnika. 1886. V 8°. Stran 71. Cena?

„Knjige za narod.“ Izdaje „Matica Srpska“ iz zadužbine Petra Konjevića. Sveska 7. „Branič od zara.“ Za narod napisao dr. Milan Jovanović Batut. U Novom Sadu. Štamparija A. Pajevića. 1886. 8°. Str. 77.

Na Reki je izšla v tiskarni P. Battare in o trošku prof. Strohala knjiga z naslovom „Hrvatskih narodnih pripoviedaka“, knjiga I: Narodne pripoviedke iz sela Stativa. V 8°, 18 tisk. pol. Cena 1 gold.

„Svečeniške dužnosti“, napisao O. Angjeo dr. Kukavica. To je prva knjiga te vrste v hrvaškem jeziku. Cena 50 nov. Naročnina naj se pošilja upravi „Narodnega Lista“ v Zadru.

Gospa Ružička-Strozzijeva, predstavljalka značajev na deželnem gledališču zagrebškem, jako znamenita igralka, gostovala je koncem prošlega in na začetku tekočega meseca v narodnem gledališču v Pragi. Nastopila je v štirih težkih nalogah in jih izvršila v splošno zadovoljnost do kraja polnega gledališča. Gospa Ružička-Strozzijeva govorila je hrvaški. Znamenito zdi se nam to zato, ker nam podaja dokaz, da si Slovani nismo tako daleč, kakor so nam pripovedovali naši sovražniki tako dolgo, da smo končno že sami verjeli. Zares: uzajemnost slovanska napreduje od dne do dne.

„První česká politická jednota na Vidni“ (prva češka politična zadruga na Dunaji) prireja v dan 28. t. m. ob 8. zjutraj v dvorani „Slovanska Beseda“ narodno politično slavnost na čast sv. Václava. Na programu so politični govori v bolgarskem, češkem, ruskem, slovaškem, slovenskem in srbskem jeziku. Nadejamo se, da bode ta slavnost zopet važen korak za zблиževanje slovanskih narodov.

Za „Ustrední Matici školskou“ nabrali so Čehi odkar je bila ustanovljena do konca letošnjega meseca avgusta 901.857 gld. 45 kr. — To je gotovo lep dokaz znamenite zavednosti in velike požrtvovalnosti češkega naroda. Zato je bilo pa društvu tudi mogoče jako uspešno paralizovati pogubno delovanje nemškega šolskega društva. — Tudi našo „družbo sv. Cirila in Metoda“ čaka jednako važna naloga. Naj bi torej Slovenci v požrtvovalnosti za njo posnemali svoje brate Čehi.

„Obščestvo imeni Mihaila Kačkovskago vo Lvov“, ustanovljeno leta 1875, izdalo je do letos 129 knjižic prostonarodnega obsega v 1.200.000 iztisih. Po poročilu gališkoruskih časnikov teško bi bilo najti rusko hišo v Galiciji, v kateri bi ne bilo nobene knjižice tega društva. Storilo je torej brez dvojbe jako veliko za prosveto ruskega naroda na Gališkem. — Knjižice, katere izdaja „Obščestvo imeni Mihaila Kačkovskago“ so veliko manjše, ko one naše „družbe sv. Mohorja“. Tudi ne izhajajo v naprej ustanovljenem času, ampak vselej, kedar se ima narodu pojasniti kako imenitno dnevno uprašanje, ali kaka važna nova iznajdba. Tudi vednostne stvari obravnavajo se v njih v lahko umevnej besedi.

Za „Zetski dom“ na Cetinji nabrali so do 7. julija 1886. Črnogorci lepo vsoto 15.877 gold. 29 kr.: to je v kratkem času še ne dveh let ogromna vsota, katera nam jasno priča, da so Črnogorci veliki ne samo v junaštvu, ampak tudi v podpiranju kulturnih zavodov. Ta mali narodč je potakem jako prekosal Slovence, katerih je mnogo več nego Črnogorcev: in kako si zidajo svoj „Narodni Dom“ v Ljubljani?

„Abczug Muszkal“ (Proč z Moskalom) razlegal se je dne 9. t. m. popoldne huronski krik pred stanovanjem ruskega konzula v Budimpešti. Nadepolna madjarska mladina, katerej se je pridružila tolpa postopačev iz omikanih stanov, priredila mu je mačjo godbo. — Ne dvomimo, da bode Rusija vedela zadobiti zadoščenje za tako surovo rogoborenje madjarsko: vprašamo le, kaj bodo počeli vilagoški junaki, ako jim Rusija zakliče: „Pošel (izgovori: pašol) Magyárémber!“? Dobro bi bilo, da se spomnijo leta 1849.

Kralj Milan potuje jutri v „Gleichenberg“. — „Da očuva srbske interese nasproti Bolgarskej, odločil se je kralj Milan, odložiti potovanje v Gleichenberg. — „Kralj Milan bo jutri vendar odpotoval v Gleichenberg.“ — „Kralj Milan je zopet odložil svoje potovanje v Gleichenberg.“ — Kakor da bi se ves svet vrtel okolo nezdatne osebe debelega srbskega kralja, tako nas belogradska uradna brzojavna pisarna zasiplje od dne do dne s poročili o modrih in junaških sklepih Milanovih, o potovanju preko priljubljenega mu „Magyár-ország“ v gleichenberško zatišje. Blagor Milanu, da je premalo razsoden, da bi spoznal, kako smešno uplivajo taka poročila na javno mnenje cele Evrope. Kakor žaba, ki je videč voznika iz mlake

vzdigovati prevrnjeni voz, zaregljala in potem, ko je videla, da je voz srečno postavljen po konci, oblastno raztegnila nogo, češ, težko je bilo, a brez moje pomoči bi vendar ne bil opravił nič, — tako tudi ubogo Milanče misli, da evropska diplomacija ni v stanu ničesar opraviti brez njega. Zato danes tolaži Evropo, da s svojo prisotnostjo v Belem Gradu čuva ob uzdržanji miru; jutri pa zopet, da je mir tako zagotovljen, da on more potovati v Gleichenberg. Sirota Milan! Vsled svoje domišljavosti postal je pravo „objectum fopabile“ med evropskimi potentati.

V označenje kralja Milana navajamo sledeče: Ko je Aleksander, bivši knez bolgarski, lani videl, da se Srbija oborožava in da kralj Milan išče povoda za vojno z Bolgarsko, poslal je k njemu posebnega odposlanca z svojeročnim pismom. V tem pismu rotil ga je, naj nikar ne deluje proti zjedinjenju sorodnega mu naroda bolgarskega, temveč naj se mu raje pridruži v boji proti skupnemu sovražniku. Milan Aleksandrovega odposlanca niti vsprejeti ni hotel. — Ko je letos Aleksander, bivši poljni narodovi izgnan iz Bolgarske, opiraje se na protinardno zaroto jednega dela vojaštva, vrnil se na Bolgarsko, častital mu je Milan ter izrazil željo, da bi se ponovile diplomatske zveze med Srbijo in Bolgarijo. — Jasna je. Milanu so koristi Srbije in Slovanstva deveta briga. Pač pa je pripravljen žrtvovati blaginjo srbskega naroda, samo da si ohrani prestol. — Žal, da je srbski narod vsled mnogeletne nevestne uprave in neprestanega terorizma tako demoralizovan, da mu odločnosti in krepke volje, kakeršno je pokazal narod bolgarski, ne moremo pripisovati. A genij Slovanstva čuva nad njim in ni dvojbe, da bode očistil srbski prestol krutega madeža Milanove vladavine.

Aleksander Batenberški — kulturonosec. — Nemci se vedno bahajo, da so nekako poklicani, nositi „kulturo“ na istok. Razume se samo ob sebi, da je ta poklic moral imeti v tem večji meri bivši bolgarski knez, ker mu je usoda podelila tako odlično in za širjenje omike uplivno mesto. Pa kaj vidimo? — Rusi so v kratkem času, ko so imeli zasedeno Bolgarsko, ustanavljali šole, delali ceste, trasovali železnice, napravljali vodovode in urejevali mesta: Aleksander Batenberški pa ves čas svojega vladanja iz svoje inicijative ni storil drugega, nego da je v vasi Knjaževci, uro hoda od Sredca dal napraviti veliko tovarno za špirit. Z izdelki te tovarne ostruplja in slabi se bolgarski narod; a kaj to mari Batenbergn? Da mu le donaja velike denarne koristi. Tako je nemško „kulturtregerstvo“.

Mažarski velmožje v Sredci. — V Rusiji zavlada je strah in trepet. Pa kako bi tudi ne: Madjarje poslali so v Sredec posebno odposlanstvo, katero je imelo trdokornega kneza Aleksandra zagotoviti, da sočuvstvuje z njim ves madjarski globus od Kecskemeta do Debreczéna. Taka moralna uzpodbuja za upornega kneza bila je pač sposobna utrditi Aleksandra v njegovem uporu in po vsej pravici so pričakovali ubogi Rusje, da se bode postavil takoj na čelo madjarskim prestovoljcem in prišel v Moskvo-reko napajat svojega konja. — A lepe sanje madjarske bile so kratke. Aleksander je padel na kolena pred ruskim carjem ne zmené se za sočuvstva Arpadovih potomcev in — videč, da je zapravlil z lahkomišljenim, protislovanskim svojim ravnanjem prijateljstvo Rusije — odpovedal se prestolu kljub zagotovitlu madjarske moralne podpore.

Odposlanstvo madjarskih velmožev pod voditeljstvom grofov Zichýja in Pejačevića — katerih prvi pa Sredca niti videl ni — vrnilo se je torej z dolgimi nosovi domu. Med potjo mogli so pač preiščevati, da je madjarski bog visoko, a ruski car blizo — preblizo.

Litterary Association of the Friends of Poland (književno društvo prijateljev Poljske) imenuje se društvo, katero sta v Londonu na novo uzbudila gg. Edm. Naga-

nowski in dr. Jazdowski. Društvo to ima že svojo posebno zgodovino; a v poslednjih letih so nesrečne okoliščnosti popolnoma zamorile njegovo delovanje. Bismarkovo divjanje proti Poljakom, katero je po vesoljnem omikanem svetu vzbudilo nevoljo, vzbudilo je tudi londonsko emigracijo poljsko na novo, uztrajnejše in uspešnejše delovanje. Na občnem zboru dne 1. julija t. l. sklenilo je „Književno društvo prijateljev Poljske“ v Londonu: 1. da se ima storiti vse mogoče, da bi se pridobila pomoč poljskega časnikarstva za javno subskripcijo na korist žrtev pruskega izganjanja; 2. da se ima poizvedeti za one osebe, katere so pred nemško brutalnostjo pribežale v London in skrbeti, da se za nje najdejo primerna mesta v Galiciji; 3. da se ima zbrati kolikor mogoče faktov o brutalnosti pruski pri izganjanju Poljakov in izdati o tem posebna knjiga pod naslovom „A forgotten Nation“ (pozabljeni narod), katere se ima po Angleškem razdeliti brezplačno 10.000 iztisov; 4. da se ustanovi v Londonu poljska osnovna šola; 5. da se namesti v Londonu poljski duhovnik in izposluje pri kardinalu Manningu dovoljenje za poljske propovedi v laški cerkvi v Haton Gardenu.

Kakor se vidi, začelo je društvo novo svoje delovanje prav energično. V interesu slovanske stvari le želimo, da bi ga tudi tako energično nadaljevalo in se ne zazibalo več v ono sladko spanje, katero je spalo sedaj že mnogo let. O tem, da bi knjižica o nemških brutalnostih pridobila za Poljake simpatije sebičnega Albijona, pač dvojimo; dobro pa je, da Angleži izvedó iz nje, kaka je omika in kaka ljudomilnost med onimi Nemci, po katerih zvezi so začeli hrepeneti sedaj na krmilu stoječi angleški državniki.

Poljske demonstracije proti Rusiji. — O Poljakih sicer ni znano, da bi bili skromni; odkar so pa vlani peljali se v Budimpešto bratit se z „barátom Magyár emberjem“, zdi se, da so izgubili vsako razbornoost, ter se od svojih najnovejših pobratimov navzeli one smešne oholosti in svetobornosti, katera je Madjare spravila v posmeh po vsem svetu. To so pokazali minoli mesec, ko je odstavljeni bolgarski knez Aleksander pripeljal se skozi Voločisk v Levov. Vedoč, da je Battenberžan v Rusiji jako nepriljubljena oseba, niso imeli nujnejšega, ko prirediti mu demonstrativen sprejem. Isti močje, ki so vlani sočuvstvovali s kraljem Milanom in jako nevrlo govorili o sijajnih bolgarskih vojnih uspehih niso letos imeli zadosti medenih fraz za zmagovalca slivniškega in ne dosti pikrih izrazov za njegovega preganjalca „krutega Moskala“.

No, Rusija bo lahko mirno spala zavoljo nepremišljenega vedenja zaslepljenega občinstva poljskega: če bode pa to koristilo poljskemu narodu, čegar velika večina ga živi pod vlado „bjelago carja“, naj si odgovore uprizoriteljki demonstracije sami. Mi dvomimo.

Ogromno delo izvršila je letos Rusija. Pred dobrim mesecem odprla se je namreč železnica od Krasnovodska na Hvalinskem morji do trgovsko in strateško znamenitega mesta Merv. Ta železnica je zvezala Moskvo in Petrograd z azijskimi ruskimi posestvi in je približala Ruse prav znamenito Indiji. Loči jih od nje samo še Afganistan.

Polnoje sobranije sočinenij J. S. Aksakova. — Pod tem naslovom začela je tiskarna M. G. Volčani nova v Moskvi izdajati spise letos umrlega slovanskega rodoljuba. Prvi zvezek obsega članke, katere je pokojnik

pisal o slovanskem vprašanju od leta 1861. do 1886. v časnike „Dene“, „Moskva“, „Moskvič“ in „Ruse“ in pa govore njegove v „Slavjanskem Komiteté“ v letih 1876., 1877. in 1878. Iz teh člankov in govorov se vidi da se Iv. S. Aksakov za nič ni toliko trudil, kolikor za rast in slavo Slovanstva in da je o vsaki priliki opominjal Rusijo, kako poslanstvo ima izvesti kot najmočnejša predstaviteljica Slovanstva. Vselej kadar je ruska zagazila pregloboko v zapadnjaštvo, povzdignil je neustrašljivo svoj glas. Pač so ga zato mnogokrat preganjali uradi in nemilost carjeva, ali to ga ni motilo; saj je videl, da ideje njegove zmagujejo v ruskem narodu. Da je l. 1868. javno mnenje Moskve tako glasno zahtevalo osvobojenje Bolgarov, zasluga je bila pred vsem Iv. S. Aksakova.

Vsak Slovenec, ki se peča z rusko književnostjo, bode s pridom bral krasne, ognjevito pisane članke, v katerih se je I. S. Aksakov boril za Slovanstvo z ruskimi zapadnjaki in zato knjigo, ki obsega 791 strani velike osmerke in velja le 1 rubelj 50 kopejek, prav toplo priporočamo.

Hrepenenje po naukih postaja na Ruskem čedalje večje. Dokaz temu je vest, ki prihaja iz Smolenska. V tem mestu so tri mestne šole in deset nižjih učilišč, a vendar so vsa ta učilišča tako prenapolnjena, da ne morejo sprejemati več vseh onih, ki se za pristop oglašajo. Posebno ženski gimnazij je prenapoljen. — Ženski gimnaziji so posebnost ruska, katera je prouzročila, da nima nobeden narod toliko temeljito izomikanega ženstva, ko Rusija. Tudi velike šole obiskuje rusko ženstvo prav marljivo in se posebno posvečuje zdravilskim naukom. Diplomovanih doktoric zdravilstva ima Rusija že toliko, da je minister notranjih zadev izdal poslednje dni ukaz, da se ženski zdravniki morejo nameščati v deželne službe (požalovanija zemstv). Lep dokaz za splošen napredek v Rusiji.

Devetstoletnico pokrščenja Rusije sklenilo je praznovati v bodočem letu zemstvo kijevske gubernije v Kijevu. Ob enem se bode tega leta odkril spomenik junaškemu atamanu kozakov Bogdanu Hmelnickemu.

Denašnja štev. „Slovana“ ima prilogo knjigo-tržnice „Kleinmayr & Bamberg“ v Ljubljani o zalogi raznih slovenskih in nemških knjig, na katero čitatelje posebno opozorujemo.

Slike Božidarja Raiča dobivajo se pri upravnistvu „Slovanovem“ po 30 kr., po pošti 36 kr. Kdor jih naroči vsaj pet komadov, dobi jih po pošti po 30 kr.

Ponovitev naročbe.

Komur je iztekla s to številko četrletna naročnina, naj jo ponovi, da nam ne bode potreba ustavljati mu lista.

Na prodaj: 1 lanski dobro ohranjen letnik „Slovana“.

Listnica uredništva:

Č. g. F. K. v Ž.: Srčna hvala za poslano. Prosimo, da se večkrat spomnite „Slovana“.

Listnica upravnistva:

G. Fr. Zotman v S.: Sliki Strossmajerja in Bož. Raiča veljati s poštnino vred 90 kr., ostalih dveh pa nemamo.

„Slovan“ izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca. Cena mu je za unanje naročnike za vsé leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četrť leta 1 gld. 15 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošilajo upravnistvu, dopisi pa urednistvu na Kongresnem trgu šte. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvo-stopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.